

Brünni kelméket
elegáns
tavaszi öltözetre,
3.20 méter, azaz 4 bécsi rőföt
kifevő szelvényekben
4 frt 80 kr.-ért igen finom,
7 frt 10 kr.-ért legfinomabb,
10 frt 50 kr.-ért legeslegfinom.
valódi gyapjuszövetből
szállít az öszeg postaután-
vétele mellett a hitelt és szil-
lárdnak ismert.

Siegel-Imhof
posztógyári raktára
BRUNNEN.
Nyilatkozat: A fennebbi
cég, hálá szilárdításának a ve-
vők részéről nagy bizalomnak
örvend. Ezt bizonyítja, hogy a
Siegel-Imhof cég minta nél-
küli megrendeléseknél is ke-
vés pénzért valóban a legjobb
árut szállítja.
De miután szédülő cégek
Brünni árak köpenye alatt
garázdálnak, a fennebbi
cég ennek ellenében kívá-
nára mintákat is küld,
ingyen és bérmentve.

Tüdőbaj,
aszkor, stb. gyógyítható.
Olyan szer, mely kitűnő-
nek bizonyult, díjnyal
ajánlatik. — Tudakozódások
T. 2847 alatt Mosse Rudol-
hoz, Lipsebe intézendők. 2857

A Franklin-Társulat kiadásában Buda-
pesten megjelent és minden könyv-
árusnál kapható — az osztrák tarto-
mányok számára Szelinszki György
cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben,
I. Stephansplatz Nr. 6.

MAGYAR
KERTÉSZKÖNYV
A belterjes

(Intensív) kertgazdászati foglalatja
Utmutató kalauz
a konyhakertészet, gyümölcsészet,
magtermelés, magnemesítés, hono-
sítás és virágos kert hasznosítá-
sára.

A kertészeti mind. rendű ügyba-
rátnak, legkivált pedig kis-
földbirtokosok használatára.

Írta
Farkas Mihály.
(Számos a szöveg közé nyo-
mott metszetekkel.)

Ára füzve 2 frt o. é.

J. C. Schmidt, Kaiserl. Königl.
Hoflieferant.

Telegramm - Adresse:
„Blumenschmidt“.

Erfurt, Deutschland versen-
seinen

Führer und Rathgeber für jeden Blumenfreund franco u. gratis.

LIPPMANN
KARLSBAD
PEZSGÖ-PÓRA

A karlsbadi ásványvizekből nyert forrás-termények segítségével
készítve, tehát ezek minden hatályos anyagát tartalmaznak és
minden gyógyító tulajdonait különö; érvényre juttatják.

Étvágyat gerjeszt. Használata kellemes.

Gyomorbajban
Emésztést előmozdít. Hatása biztos.
Vade-mecuma.

Felülmulhatlan hashajtó szer.

Kivételes, gyors és biztos hatással. — Kellemes, ocsó és kényel-
mes helyettesítője alkalikus-savas ásvány-, keserű stb. vizeknek.
Előgyógyítás. Utógyógyítás.

Házi és teli gyógyítás.

Egészséges tehát **ű d i t ő**

minden csikarólag működő bajtörszer, pilula stb. fölött előny-
ben részesítendő. — Orvosilag ajánlva gyomor-, bél-, máj-,
vese- és hólyagbajoknál.

Elismert és sokat keresett háziszér.
Emésztési gyengeség vagy megzavart emésztésnél, étvágy-
hiány, ülső életmód által előidézett gyomor- s. bél-atonia, nyál-
kasság és evés utáni rosszullét, kellemetlen felbőgös, felfu-
vadás, gyomorfájás, gyomorfájdalom, — nyomás vagy göres,
vértóadás, főfájás, szédülés, migraine, verékedés, aranyér,
rendetlen székelés és makacs székrekedésnél. Apróbbait szer
kövérség ellen. — **Valódi csak** akkor, ha minden ada-
gon védjegy, **Lippmann** kezevonása, látható.

Központi szét. üldés: **LIPPMANN** gyógyszerár. Karlsbadban.
Főletét Magyarországra részére: TÖRÖK JÓZSEF **ur gyógyszer-**
ár. Budapest. Kapható továbbá következő gyógyszertárakban:
Budapecsten: Altvirth ur gyógyszerár; gyógyszerár a „Nagy Kris-
tóf-hoz; gyógyszerár a „Magyar király-hoz. — Kapható még: **Bartfán:**
Tópercz ur gyógyszerár. **Baján:** Geiger ur gyógyszerár. **Debreczen-
ben:** dr. Rothschneck ur gyógyszerár. **Győrben:** Lipóczy ur gyógyszerár.
Kölcse: Mohlbauer ur gyógyszer. **Kodmészváráshelyen:** Kiss ur gyógyszer-
ár. **Kaposváron:** Czollner ur gyógyszerár. **Karásnében:** Vlast ur
gyógyszertár. **Kassa:** Gállik ur gyógyszerár. **Komárom:** Kirchner ur
gyógyszertár. **Lugoson:** Vértés ur gyógyszerár. **Miskolcon:** Rácz
ur gyógyszerár. **Székelykúton:** Tombor ur gyógyszerár. **Magyarórádon:**
Molnár ur gyógyszerár. **Magy-Kassán:** Belins ur gyógyszerár. **Pan-
csova:** Bauer ur gyógyszerár. **Pozsony:** Adler ur gyógyszerár. **Pisz-
tort ur gyógyszerár. Sopron:** Csathó ur gyógyszerár. **Szabadkán:**
Dési ur gyógyszerár. **Selmecsházyán:** Stanka ur gyógyszerár. **Szé-
kesfehérváron:** Diebala ur gyógyszerár. **Szegeden:** Buray ur gyógyszer-
ár. **Tata:** Mennich ur gyógyszerár. **Temesvárt:** Jahnér, Hönig és
Tárcsi urk gyógyszerár. **Újvidék:** Gro singer ur gyógyszerár. **Vesz-
tőcsen:** Müller ur gyógyszerár. **Küchler ur gyógyszerár. Zombor:**
Galle ur gyógyszerár.

FÉRFI INGEK

elegáns új szabással, kizárólag csak a legfinomabb chiffon,
kreton, zephir és oxford kelmékből, a 2 frt 50 krajczár.
Legújabb nyakkendők, keztük, gallérok, kézelők, zsebkendők,
harisnyák, alsóingek, esernyők, inggombok, stb.
Bizományi gyári raktár **Dr. Jaeger Gusztáv** tanár-
féle **Normal** **gyapjú-árakból** eredeti gyári áron.

LATZKOVITS A.

specziális készítője, jó szabású férfi ingeknek,
Budapest, váci utca 22. sz. Nemzeti szállodaépülete.
Ingek, nyaktermék vagy minta-ing után 24 óra alatt is elké-
szíttetnek. — Árjegyzék, legújabb ingkelt-minták, ingyen és
bérmentve küldetnek. — Vidéki küldemények jótállás mellett.

Vérszegénység, ideggyengeség, sápkór, gyomorbajok ellen,
nehéz betegségből, gyermekágyból üdülőknek s fejlődő gyenge gyermekeknek.

OSSIAN HENRY
a párisi orvosi akadémia tagja és a párisi egyetem tanára,

CHINA-VAS-BORA
(Vin de quinquina ferrugineux).

Fehérfehér, vízkór, görvél, aszkór, koral kimerültség, magtalanság,
rendellenes hőség, vérforrás, fejfájás stb. ellen a legbizt. gyógyszer.
Egy palack az ára használati utasítással 2 frt 50 kr.

Ezeu szer bámulatos hatása gombaként szaporítá az utazásokat, miért is a nagy
közönség saját érdekében felkértek, hogy csakis **Ossian Henry-féle china-vas-**

Valamennyi külföldi szertől előnybe helyezendők, a magyar köz-
önségnél különben a külföldi labdacgyárosok óriási reklámja da-
ozára már a legjobb hírnévnek és fokozatos elterjedésnek örvendő,
százézer esetben tíz éven át legjobban megkísérlett és több éven-
ken át a bel- és külföldön nyert tapasztalatok nyomán, csakis
növény-kivonatokból összeállított

kárpáti egészségi labdacok,

melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nem erő-
szakolva, hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyál-
kasság, étvágyhiány, gyomorbaj, felfuódások, szédülés, fejfájás,
váltózás, aranyér, bőrkütségek és sárgaság ellen. Pótolja a keserű-
vizeket, melyek vizenyős ürülést eszközölnek.

Egy skatulya ára 21 kr; egy tekercs 6 skatulyával 1 frt 5 kr.

Raktárak: Budapest: **Pataky Károly** gyógyszerésznél, az új épület-
tel szemben; **Pozsonyban:** **Pisztor Bódog** gyógyszer; **Debreczenben:**
Mihálovits István gyógyszer; **Kecskeméten:** **Molnár János** gyógyszer;
Szegeden: **Kovács Albert** gyógyszer; **Temesvárt:** **Tárczy István** gysz.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle **gyógyszertár,**
gold. Reichsapfel, **Bécsben.**

Vértisztító labdacok ezalatt egyetemes labdacok neve alatt,
ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik,
mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben a labdacok csodás hatásának erőszakra
nem bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer
sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacok számtalanszor és a legrovidebb idő alatt teljes
gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacsca 21 kr, 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr.
Bérmertelen utánvét mellett küldéssel 1 frt 10 kr. (1 tekercsnek kevesebb nem küldetik
szét). Számtalan levél érkezett, melyek intőzői halál mondanak a labdacokért, melyek-
nek a legkülönbözőbb és legsúlyosabb betegségekben egészségnél helyreállítását köszönik.
2515
A ki csak egyszer kísérletet tett velük, tovább ajánlja.

A sok köszönő-iratból kőlünk néhányat:
Leogang, 1883 május 13. Tisztelt uram!
Pilluláiban csodálatosak, nem olyanok,
mint sok oly más földiesért szer, hanem
minden bajban lehetőleg segítenek. A hus-
vétkor megrendelt pillulákból a legtöbbet bá-
ráim és ismerőseim között osztottam el, és
mindnyájukon segítették; koros egyének,
különböző bajokkal és hibákkal álltak, ha
nem is teljes egészséggük, de jelentékeny
javulást nyertek, s azokat tovább használni
szándékoznak. Kérem tehát nékem utoljára
át csomagot küldeni. Tölem és mindamagától,
kik szerencsésnek valának, pilluláit által egész-
ségüket visszanyerhetni, legfőbb közo-
netünk.

Deutinger Márton.
Bécs-Szentgyörgy, 1882 febr. 16. T. uram!
Nem fejezhetem ki eléggé benső köszönet-
emet, pilluláit, miután Isten segítségével nóm,
ki már évek óta miserében szenvedett, a
vértisztító pillulák által abból kigyógyítottam,
s habár még most is szed még azokból,
egészsége már annyira helyre van állítva,
hogy fiatal frisséggel minden munkáit

Fagybalsam. Pscherhofer J.-től. Sok év óta
idült sebem mint legbiztosabb szer elis-
merve. 1 köcsöggel 40 kr.

Élet-esszencia (prágai csöppek); megro-
tott gyomor, rossz emés-
tés és mindennemű altesti bántalom ellen
kitűnő házi szer. 1 üveggel 40 kr.

Keskeny-útifűszörp. Általánosan ismert
jeles házi szer hu-
rutos rekedtség, görös köhögés, stb.
ellen. Egy palackkal 50 kr.

Amerikai közhvény-kenőcs, legi. szer
közönséges és szűz baj ellen. 1 frt 20 kr.

Mindennemű hasonzenvi gyógyszer folyton készletben.
Az itt felsorolt készítményeken kívül még a birodalom valamennyi lapban hirdetett bel-
és külföldi gyógyszer-különlegesség készletben van, u. m.

China! toilleto-szappan, 1 db. 70 kr.

Por a lábizzadás ellen, 1 doboz 50 kr.

Páte pectorale Georgé-től, a legjelesebb
és legkellemesebb szer egyike, elnyálká-
sodás, köhögés, rekedtség, hurut ellen.
1 doboz 50 kr.

Alpesi növény-likör Bernhárd O. V.-től
1 palackkal frt 2.60, 1 palackkal frt 1.40.

Szem-esszencia dr. Romershausen-től.
1 palackkal frt 2.50, fél palackkal frt 1.50.

Köszvényfolyadék Kwizdától. 1 p. 1 frt.

stb. s minden netán a raktáron nem levő cikkek kívánata pont, és ocsóan beszerzettetnek.

**Szállítás postán 5 frton aluli tételeknél csak az öszegnek posta-
átalványon való előzetes beküldése mellett; nagyobb öszegnek
nél utánvét mellett is.**

A főbb különlegesség legtöbbje kapható Budapestben is, Török

8-ik SZÁM. 1886.

BUDAPEST, FEBRUÁR 21.

XXXIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetést fűlletek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt

POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt

félre 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt

félre 3 *

Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

TÁRKÁNYI BÉLA.

(1821—1886.)

A MAGYAR irodalomnak újra egy nemes és ro-
konszenves alakja dőlt ki Tárkányi Bé-
lában, kinek folyó hó 16-ikán történt el-
hunytáról most veszszük a gyászhiat Egerből,
hol ő mint az egri érseki székesegyház kano-
noka lakott s már huzamos idő óta bete-
geskedett. Betegségének — mely veszelves szív-
bajban jelentkezett — aggasztó voltáról már
egy idő óta érkeztek hírek; s legközelebből
a Kisfaludy-társaság nagy-gyűlési lakomáján is
szertettéljes megemlékezés történt róla. E tár-
saságnak is több mint husz év óta tagja volt; az
akadémiának 1858 óta levelező, 1880 óta tiszte-
leti tagja, az I. (nyelv- és széptudományi) osz-
tályban. Mint költő, még egri kispap korában,
már 1841-ben fölött a Kisfaludy-társaság egy
költsi versenynél, „Honáldozat” című költői be-
szélyével dicsekedet aratva; hasonló sikerrel pá-
lyázott ugyanott a következő években „Indítvá-
nyok” című szatirájával, az „Életből” című
tankölteményével. „Coriolán” balladája, a Garay
„Kont”-ja mellett, a legkedvesebb iskolai s sza-
valási darab volt évtizedeken át s még ma is
tartja magát, bár Arany János a magyar balla-
dának népies alapon egészen új formát adott.
De állása és lelkelete Tárkányit csakhamar a
vallásos költészet és általában az egyházi irodalom
tere felé vonta s itt aratta ő legzebb koszorúit.

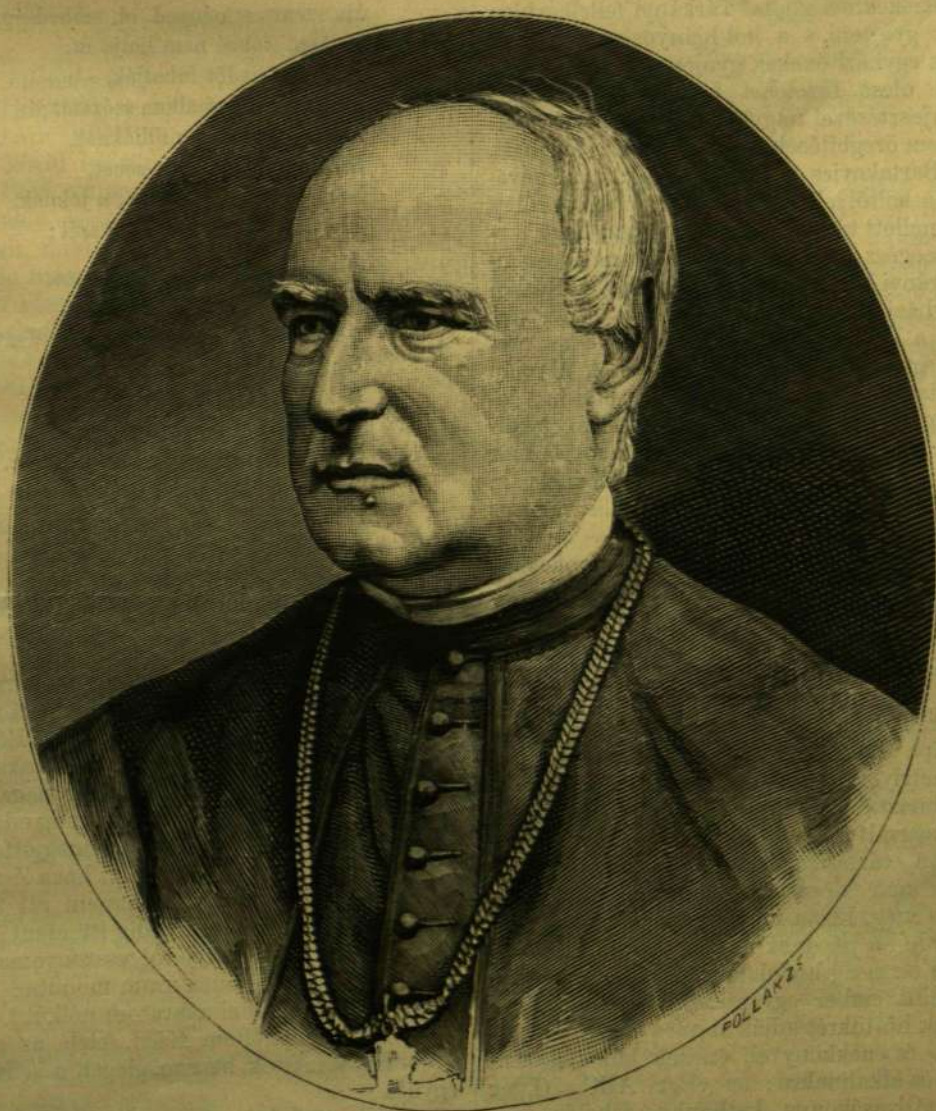
A szoltárok verses fordítása, régi magyar egyházi
énekek új átdolgozása, tömördek imádságos és aj-
tatossági könyv, a nép és a műveltebb osztályok s
különösen nők számára, mindenkifölött pedig a
teljes Szent Irásnak a Vulgáta s a Káldy fordítása
alapján általa készített új fordítása, tartják fenn
az ő nevet maradandólag irodalmunkban. Mint
a Szent István-társulatnak évek hosszú során át
igazgató alelnöke, e nagy tért foglaló társulat
kiadványainak hazafias s egyszersmind mérsékelt
irányára állandóan üdvös hatást gyakorolt. E
társulat kiadványai közt jelent meg tőle a Klop-
stock Messiása tiz első énekének (a nagy költe-
mény tulajdonképi egészének) tartalom- és for-
mahi s minden tekintetben sikerült fordítása.

Feltűnő jelenség, hogy a világirodalom három
nagy keresztény vallásos éposza közül a Dante
Poklát — a nagy katolikus költeményt — egy
protestáns, ellenben a Milton Paradicsomát és a
Klopstock Messiását, e két protestáns époszt,
katolikus egyházi férfiak fordításában bírja
irodalmunk. A vallásos műem és elfogultatlanság

e ritka példájával Európában csak hazánk s
irodalmunk dicsekedhetik.
Irodalmi munkássága érdemén kívül szép s
dicsekedes jellemvonása Tárkányinak a hazai
művészet s jelesen a festészeti pártolása is, mely-
ben ő főpapiaink sorában mindjárt Ipolyi után
áll. Élete utolsó tizenöt évében csaknem éven-
ként meglátogatta Rómát, a hajdankor s most a
katolikus kereszténység e klasszikus fővárosát,
melynek műkinestárai soha el nem fogyó táplá-
lékot nyújtottak műszeretének s finom izlésé-
nek. De mint lelkeben mindent, úgy ezt is át-
hatotta benne a hazafias érzés az egyházi mellett,
s ő tanácsal és megrendelésekkel folyvást tá-
mogatta, pártfogolta és emelte hazai festőművé-
zetünket; nevé e téren is áldásban hagyta

hátra. Az irodalom terén is áldozatokkal jelöl-
te nyomait. A Kisfaludy-társaságnak és a magyar
írók segélyegyletének alapítványokat tett; az
akadémiánál 100 arany adománnyal segítette
elő a magyar Dante megjelenését. Egyházi java-
dalmát nem hivalkodásra, nem önmaga kényel-
mére, hanem az egyházi és hazafias, az irodalmi
és művészeti s általában közművelődési célok
előmozdítására használta fel. Nemes kedélyétől
s fenkölt gondolkodásmódjától távol volt minden
szűkebltség s a kikkel érintkezett, azoknak
tisztelőt és rokonszenvét egyaránt meg tudta
nyerni s állandóan meg is tudta tartani.

Halálának híre közrészvételt találkozik ország-
szerte s egyháza mellett méltán gyászolja őt iro-
dalmunk is.

Ellinger Ede fényképe után.

TÁRKÁNYI BÉLA.

Életrajza főbb vonásait az alábbiakban közöljük:

Tárkányi Béla (családi néven Viperina József) 1821-ben született Miskolcson. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában és Lőcsén végezte, később Egerbe ment, hol mint kispap bölcseleti és hittudományi tanulmányokat tett. Az egri papnöveldeben ekkor egy virágzó magyar társulat volt s itt nyerte a fiatal kispap az első buzditást, itt nyert tápot minden szép iránt fogékony lelke s az általános irodalmi ébredés korában titkon ő is irogatni kezdett. Már 1840-ben pályadíjat nyert a Kisfaludy-társaság pályázatán „Honáldozat” című balladájával, a következő évben egy szatírája újra dícséretet nyert s ekkor már egyre sürűbben jelentek meg a lapokban mély érzelmi vallásos költeményei. Abban a korban a mi költészetünk német minták után főleg a balladákat művelte, Kisfaludy, Kölcsey már részben megirták kedvelt balladáikat s Tárkányit szintén elragadta a siker utáni vágy. Mint láttuk, mindjárt első műve, melylyel a Kisfaludy-társaság versenyterén feltűnt, ballada volt, de e nemben csak később írta meg azt a versét, mely nevét szelvében ismertette: a „Coriolán”-t. Mikor Petőfi, gyorsan emelkedő népszerűsége első szakában, még mint fiatal poéta, ellátogatott Egerbe, az egri kispapok élén Tárkányi fogadta őt lelkesülten s ez első találkozásuk állandó barátság alapját vetette meg a két fiatal költő közt.

Első irodalmi sikerei ösztönül szolgálták neki arra, hogy állandóan az irodalmi munkásság terén maradjon s már 1842-ben elkezdte fordítani a Klopstock „Messiás”-át, melyből két töredék a Szaniszló Ferencz egyetemi tanár (később nagyváradi püspök) által szerkesztett „Religió”-ban megjelenő, ezek magokra vonták Toldy figyelmét, a ki őt az egész költemény, vagy legálább az első tíz ének lefordítására buzditotta. A kívánt fordítás csak húsz év múlva készült el s Tárkányi azzal foglalta el székét 1867-ben a Kisfaludy-társaságban.

1844-ben felsőbb engedéllyel családi nevét Tárkányira változtatta s ugyanez év vége felé Sz. Erzsébet palócz helységben lelkészszé neveztetett ki. Felső kiképzésére nagy befolyással volt érseke, Pyrker László, ki — maga is költő — rendkívül megszerette a fiatal papot s 1846-ban udvarába, az érseki kancelláriába vette, majd később, mikor betegeskedése folytán külföldre volt kénytelen menni, ez utjában is magával vitte. Az érsek, terelte figyelmét a meglehetősen elhanyagolt egyházi énekekre s a fiatal Tárkányi fellelkesülve a czélon, gyűjteni, s a hol hiányos volt, pótolni kezdte az egyházi énekek gyűjteményét, melyből időnként ölelő füzeteket bocsátott ki s ezek buzgó terjesztésével nagyban hozzájárult a vallásos érzelmei öregbítéséhez. Mikor Pyrker meghalt, utódja, Bartakovics érsek, ki már akkor kedvelője volt a költői lelkületű fiatal papnak, továbbra is maga mellett tartotta és felszólította, hogy fordítsa le az egész szentírást. E buzditásnak köszönhető Tárkányi két legnagyobb munkája, a „Katholikus egyházi énektár” és az „Ó és új szövetségi szentírás a Vulgáta szerint, figyelemmel az eredeti szövegre Káldi nyomán.” Ezeknek alapján választotta kebelébe az akadémia 1858-ban levelező tagjává, majd később a „Messiás” fordításáért a Kisfaludy-társaság is. Bartakovics már előbb, 1857-ben kinevezte egyéki plébánosnak, hol tíz évig működött. Ez időre esik vallásos költeményeinek legnagyobb része s — melyek nevének a vallásos költészetben mindenkor kiváló helyet biztosítanak — zsoltárfordításai. Összes költeményeit a Szent-István-társulat adta ki két vaskos kötetben. Egyéki magányából nem sokára Egerbe hívta 1868-ban a király kitüntető bizalma, hova főegyházi kanonoknak és borsmonostori apátnak neveztetett ki. E minőségben érte a pápa által tiszteletbeli kamarássá kinevezése, melylyel ő szentsége szentírás-fordításaiért jutalmazta Tárkányit. Mikor pedig Ipolyi Arnold megvált a Szent-István-társulat alelnökségétől, a társaság helyére Tárkányi Bélát, az akkor már népszerű és hírneves egyházi író hívták meg. Ezóta minden évben ellátogatott Rómába, hol a pápának mindig személyesen fejezte ki a társaság hódolatait. Mint író, mint főpap és mint ember egyaránt kiváló volt. Mind háromnak hí tükreát adják számos elterjedt munkái: ima- és énekkönyvei, énekek költeményei és alkalmakra; az „Egri ABC.” (Eger 1861); „Olvasókönyv” (katholikus iskolák számára); „Vezérkönyv a processziókhoz”; „Jézus

szent szívének imádása”; „Áhitatosság liloma”; „Katholikus keresztény hittan”; „Vezéresillag az üdv elnyerésére”; „Hajadonok őrangyala”; „Ártatlanok öröme”; „Ifjúság kalauza az örök életre”; „Új rózsakert”; „Imádságok és énekek könyv”; „Lelki manna”. Különösen kiemelendő „Katholikus egyházi énektár” című munkája 150 gyönyörű egyházi énekkel. Majd költői munkássága: „Költeményei” (2 köt. életr.), szentírás-fordítása, melynek felét Egerben, másik felét egyéki magányában végezte. Ennek első mutatója „Zsoltárok könyve” cím alatt jelent meg. Mikor az egész megjelent, több kiadás is ért, egyet pedig kiválólag a népiszkolák számára átdolgozva. „Messiás”-fordítása, majd értekezései: „A vallási költészetről, különösen a népekekről” (akadémiai székfoglalója), majd „A legújabb magyar szentírásról”, „Klopstock Messiasáról” (Kisfaludy-társasági székfoglalója), stb. S e nagyszabású munkásság mellett még arra is ráért, hogy barátainak némely munkáit kiadja: Szabó Imre szombathelyi püspök egyházi beszédei a nép számára, „Néphez alkalmazott egyházi beszédek” című album (5 köt. Eger 1855.), valamint a „Toldy Ferencz irodalmi arcképei és újabb beszédei” című munkát (Pest 1856.). Ily munkásság kifejtése mellett méltán megérdemelte azt a népszerűséget, tiszteletet és hírt, melyet már életében kivívott s mely most, mikor hosszas, kínos betegség után pihenni tér, igaz, mély részvét alakjában kíséri sírjába.

—a—r—

KÖR-ÁGYON.

Barátim, mért sirattok engem.
Hogy testem elhűl, meghalok?
Hisz a mi örök vala bennem,
Örökre őrzik a dalok.
A szív hevét, az eszme lángját
A halál nem olthatja el,
S míg a rögtön síromra hánnyák,
Még tündöklőbb életre kel.

De hogyha jőne egykor oly nap,
Hogy szívem elfűl, kiég,
Ha bennem már föl nem lobognak
Se szeretet, se büszkeség;
Ha csöndes nyári alkony-óra
Több ábrándba nem ringat el,
Ha a vihar zúgó szavára
Szívem visszhanggal nem felel;

Ha szent eszményed, oh szabadság,
Lelkem' többé nem hatja át,
A harszi riadót fűhatják,
Már meg nem hallom szózatát;
Ha nem érzem a millióknak
Száz nyomorát, ezer sebet,
Nem vágyom győzelmet a jóknak,
Mely a bűn lánczát törje szét;

Ha a mi meghat, érzés, eszme,
Dallá többé nem olvad át,
Nem zöngök, mást soh' nem kérdezz,
Csupán önnön szívem szavát:
Akkor leszen ideje itt már,
Barátim, megíratnotok,
Mert fenn tengődjem köztetek bár,
Rám mondhatjátok: Ó halott.

INCZÉDY LÁSZLÓ.

EGY HÁZASSÁGI DRÁMA A XVII. SZÁZADBÓL.

(Vége.)

Egy alkalommal egy molnár a környékben nagy halászatot rendezett s meghívta rá mindkét Révayt családostól s Bakics Pétert is. Révay Ferencz nem ment, sőt feleségét sem akarta engedni. Midőn azonban Révay Péter maga is hívta sógorjait, ez el is ment s egész estig odamaradtak a halászaton. „Önnét hogy megjöttök, adja elő egy tanu, nem jött mindjárt haza Zsuzsánna asszony Ferencz uramhoz, hanem ott fenn vacsorálott. Ferencz uram pedig itt alant boszorkodott és várja alá bátyjától asszonyomat. Hogy bejöve a házba, Ferencz uram mondta:

— Miért mentél el akaratom nélkül?
— Mert nem féltem tőled, felesél az asszony.
— Hajókázatok, hiszem, eleget, a kedveseddel együtt.
— Mit gondolsz vele? Nem félek tőled, gonosz helyen nem voltam, bátyáddal és néném-

mel voltam és ha ezután is hívnak, elmegyek velek.

Az ur felkele és elkezdte verni, az asztalra hánnyá, döngötte, és arczul ököllal ütötte. En mondom az úrnak: Mit csinál? Ngod? immár megéri vele. Azonközben a leányka, Ujhelyi Frusina megvitte Révay Péternek, hogy verekedjen, mert az asszony sem hagyta magát, Ferencz uramról még az inget is mind leszaggatta vala. Péter uram is hogy bejött, fedett igen Ferencz uramra, hogy csendességgel nem laknék és az asszonyt osztán oda felvitték.

Most már Forgách Zsuzsánna nem akart többé férjéhez visszamenni. Amde ez állapot nem tartott Révay Péternek sem s azért irtak a hatalmas Thurzó Györgynek, anyáról Forgách Imréről testvérénél, hogy jöjjen s tekintélyével beakadtsa ki a feleket. Thurzó el is jött Holicsba, hol Bakics szerék szállt, s valószínű, hogy megkérte ezt, utazék el pár napra akármerre. Ezt meg is tette Bakics, de hozzátette: „Tudom jól mért jött kegyelmed, de semmisen lesz belőle, olyan személynek ismerem én Forgách Zsuzsánát, a ki ha felveszi, meg is tudja oltalmazni a maga becsületét.” Mindamellett Thurzó felment Révay Péteréhez s lelkére beszélt Zsuzsánának: „Édes hugom, menj alá csak egy hétig, és ha csak egy kicsiny dolgot cselekszik is rajtad, ird meg, én magam szekerem érted jövök s elviszlek tőle magamhoz.” Körülvették néjese leányok is. Ő eleinte határozottan megtagadta, aztán majd meglátja, majd meggondolja szavakat mondott, de az esze már Pozsony felé járt, mert ekkor már aláírta volt folyamodványát, melyben a szentszéktől féréjét elválasztást kérte. Mikor a leányokhoz fordulva sírva mondá: „Majd meglátom édes gyermekim, mi leszén jobb, majd meggondolom!” Thurzó György is kiosont a szobából s lement, hogy Ferencz urammal is okosan beszéljen, s aztán felküldte Zsuzsánához, hogy jöjjen le. De csak halogatta: „mintsem a bolondhoz viszszaemjenek, inkább addig megyek, míg a két szemmel látok”. Erre néjse azt mondja: „az kapun sem mehetsz ki.” Találók én afféle számat, hogy kieresztenek.” Ekkor Borbálynak elkiáltotta magát: „Imhol jön az bolond, talán Ngodot akarja alá vinni.” Forgách Zsuzsánna csak úgy suba nélkül rohant le Bakics szerék Thurzóhoz s előtte térdre esve összetett kezekkel kérte, „hogy ne adja őt a hóhér kezébe, vigye magával, hű cselédje lesz, rabszolgája lesz.” Thurzó ridegen csak annyit válaszolt: „annak meg kell lenni!” mire az asszony egy közelékvő kést felkapva, magába akarta ütni, úgy hogy Thurzó alig tudta kezéből kicsavarni, mire aztán lecsendesedett.

De most már Thurzó is megelégette a dolgot. Parancsot adott, hogy fogjanak be. Odagyűlt az egész személyzet s mindenki a visszamenést tanácsolta. „Nem megyek! nem megyek!” felelte az asszony. Végre mégis annyira biztatták a nemes asszonyok, hogy elment, de útközben is mind azt kiáltozta: „Nem urallak, nem urallak soha, jaj ime elvisznek, jaj ime elvisznek, hol vagyon az én lelkem, hol vagyon az én szerelmem?” Férje szépen szökött hozzá, s kérte, hogy inkább az Istent emlegesse. „Ne szólj hozzám, ne szólj hozzám!” Mikor pedig Thurzó szekerével kiment a kapun, ismét felkiáltott: „Nem hittem volna, hogy az én néhém, s az én nemzetségem vér-árlóm legyen. Jaj, átkozott nemzetség volt az a Révay-nemzetség!”

Mint mindig, ezt az izgalmas jelenetet is némi nyugalom követte, mely azonban csak a kimerültség nyugalma volt. Forgách Zsuzsánna most sem gondolt arra, hogy férjével kibéküljön, hanem csak hogy újra fölvegye Bakicscsal a megszakadt levelezést s tőle pörének állásáról értesüljön. Bakics már ekkor maga is, mintha komoly szenvedélyt érzett volna támadni szívében. Legálább hívei s környezői állítják, hogy sokat epe-dezett és sohajtogzott.

Folyt tehát a levelezés. Az asszony cselédje a padláson vagy a zöld fűben helyezték el a levelet, melyeket aztán Bakics legénye elvitt s választ tett helyökbé. Így állapították meg a kölcsönös teendőket s adtak hírt egymásnak. A dolga a hirhordókra nézve nagyon komoly volt, életökkel játszott. Pár nap múlva el is tűnt az asszony Dániel nevű inasa. Révay azonban természetesen előbb-utóbb minderről értesült, s így a neje által kegyetlen bánás miatt indított váloperrel is. Mint a villám csapott le, feltört az asszony ládát, szekrényeit, a sok férfiruhát megtalálta s dühösen ordított fel: ezt kerestem

én, ez kell nekem! Most kitört az utolsó vihar. István diákot Révay vasha verette s tömlőczbe esukta, többi cselédjeit mind elkergette s az asszony fogságát még jobban megszigorította, egyetlen szobába zárta s két leánykán kívül mindenkit eltávolított tőle. Egyszeresmond ónhatalmulag tanúkihallgatásokat eszközölt, hogy felesége vádjá ellen gyengítő adatokat szolgáltatson, s a pert maga indítsa meg és pedig nem a szentszéknél, hanem a rá nézve kedvezőbb kilátásokat nyújtó kuriánál.

A katasztrófa azonban már kezdte előre vetni árnyékát. Bakics titokban nemcsak Révay elűzött cselédjeit karolta fel s indította útnak gazdag ajándékkal, de a bezárt István diákot is éjnek idején kiszabadította börtönéből. Forgách Zsuzsánának bort, kenyeret, pogácsát, írószereket csempészett be börtönébe s részletes tervben állapodtak meg, mely 1607 jan. 27-én, szombaton éjjel tájban lett végrehajtva.

Ez este Révay Ferencz kulcsával, Köszegi Ambrussal s Révay Péter hegedőjével s még a nemet őrség zászlótartójával vacsorált. Vacsora után felkelt, hogy lássa az asszonyt, kit rövid szöváltás után elhagyott és visszament e szavakkal vendégeihez: „Ha valamit nem néznék, bizon embertelen szaváért igen megverem vala.” A várt azonban elfeledte megkérülni. Mikor lefeküdt, Bakics már készen állott, ünneplésen megeskettető embereit, hogy soha senkinek sem árulják el a mit tesznek. Azután padlókat csináltatott az árokrá, szekeret szerzett hat jó lóval és azzal hosszú sarukat huzva s puskával felfegyverkezve megindultak merész tervök végrehajtására, Forgách Zsuzsánna elszöktetésére. Az asszony, ki már értesítve volt, áttöltözködik: kiinn e közben a falakat kiszedik, néhány kínos várakozásban eltelt óra, s mire a vár népe elcsendesült, Forgách Zsuzsánna kiszabadul Holics várából, hogy soha ne térjen oda vissza többé.

Egész kis korrajz az, a mint a később összeállított tanuvalomások Forgách Zsuzsánna szó-kését Holics várából előadják. Sötét éjben, valódi középkorai regényességgel, úttalan utakon, fályák kíséretében, itt is, ott is bekocogtatva az ablakon, hogy utbaigazítást kérjenek, így haladnak sietve és sok akadályllyal küzdve Detrekő felé. Egyszer Bakics el is marad az uton s Révayné ijedve figyelmezteti erre kíséreit, hogy ne siessenek úgy, nehogy el találja téveszteti őket. Majd a csillagokból olvassa ki jövő sorsának rejtelmet. Így haladnak, lopva, rettegve felfedeztetésükön, mely álomban szendergő falvak utcáin át, hol a lovak patáinak dobogása felriasztja a kíváncsi népeket, kik az álom és ócsudás zavart kaprázatában néznek a szokatlan utazó csapat után s találgatják, hogy kik és mik, — míg a derengő hajnalban elérik Detrekő várát, s Forgách Zsuzsánna biztos menhelyre jut.

És itt legördül a függöny a szerető pár szívügyei előtt. Az író diskkrét szeme önkényit visszahúzódi a detrekői magány titkai elől. Az igaz, hogy alig is vannak adatok Forgách Zsuzsánna további életére vonatkozólag s úgy látszik, a csendes és zajtalan boldogság napjait élhette. De volt is oka visszahúzódní, mert férjének még mindig viselt neve, ha nem is akadályozta többé cselekvése szabadságában, de bizonyos erkölcsi kényszerrel nehezedett rá a világ előtt s haláláig megátolta abban, hogy névleg is azé legyen, kinek eljátszott ifjúsága minden szerelmét, minden megleget fentartotta.

A mik ezután történtek, azokkal röviden végezhetünk. Révaynak villámcsapás volt felesége megszökése; fűhez-fához kapkodott, irt minden ismerősének, mindenkitől nejét követelte. Úgy látszik, nem volt egészen tisztában a teendőikkel s bár a közvéleményben mindenütt nagy felháborodást keltett a hitlen asszony lépése, senki sem mutatott hajlandóságot a dologba beleavatkozni. Mindenki feltétlenül elítélte Révayné, Forgách Ferencz püspök, Zsuzsánna nagybátyja csak úgy, mint Illésházy nádor, de tanácsuk, a mit adhattak, végre is csak odament ki, hogy Révay ne bolygassa ezt az ügyet, s ha a nő csakugyan olyan rossz volt, örvendőjen inkább, hogy olyan könnyű szerrel megmenekült tőle. Ily körülmények között a főfeladat csak az lehetett, hogy a szerencsétlen férj neje vádjai ellen, melyeket a szentszékhöz már korábban elküldött folyamodványában kifejtett, gyengítő adatokat szolgáltatson, s az ügyet a rá, mint protestáns emberre nézve nem kedvező egyházi bíráskodás elől elvonva, a kuriához tette át.

Megindult a tanúk szerzésének, szervezésének

és kitanításának nagy munkája, melyben Bakics, mint nőrabló ellen akarták fordítani a bizonyítékok halmazát, s melyben Révaynak a hugával végkép szakított Forgách Mária sógorasszonya is nagy segítségére volt. Ezenközben Révaynak sikerült Mátyás főherceget is erőlyes parancs kibocsátására bírni, melyben meghagyja, hogy Révay nejének kényszerítésére bárhol katonai erőt vehessen igénybe, s a megyék és helységek kötelesek legyenek őt kiszolgáltatni. Csakhogy e rendelet is hatályon kívül maradt, senki sem vállalkozott Detrekő ostromára, hol Bakics emberei harezra készen, ágyúkkal jól felszerelve mitől sem féltek, legkevésbé pedig Révay uram gyámoltalanságától.

1608-ra össze lett hívva a pozsonyi országgyűlés és Révay Ferencz nem átalotta családi ügyét oly módon szellőztetni, hogy néhány előkelő protestáns főnemes által aláírva köriratot küldözött a megyékhez, kérve azokat az ügy fölvetelére a megnyilvánuló országgyűlésen s minden módon felekezeti és pártügygyé igyekezve feltűjni magánsérlelmét, melyet katolikusok ejtettek rajta, a protestánsok. És csakugyan, a mire a Corpus Jurisban nincs több példa, a dolgot odáig tudta vinni, hogy az országgyűlés meghozta az 1608-iki XXVI. törvényezikket, mely Bakicsot és Forgách Zsuzsánát a nádor elé idézi, hogy *jure extraordinario* hozassék ítélet fölöttük. Maga Bakics is megjelent volt a pozsonyi országgyűlésen s midőn látta, hogy ügye nem áll jól, búsan vett búcsút barátaitól: „Ki tudja, — mondá, — láttok-e még vagy soha?”

Említtük, hogy Révay nem ismerte el maga felett a szentszéki illetékességét ez ügyben s azért annak első idézésére sem hederített, csak másodszori idézésére és Forgách Ferencz tanácsára képviseltette magát Szigligeti György által. Szerencséjére egy királyi leirat végre is eldöntötte az illetékességnek sokat vitatott kérdését, még pedig oly formán, hogy tekintve a nőrablás fenforagását is, az ügyet a nádori törvényszék elé utasította, s e tekintetben Révay Ferencz óhaja szerint járt el.

De Révay, ki oly nagy súlyt helyezett e körül-ményre, elfeledte azt a fegyvert, melyet maga adott ellenségeinek kezébe abban a nevezetes okiratham, mely a szklabinjai várbán kelt azon a szomorú emlékü éjen, mikor Bakics kiragadta kezei közül feleségét. Ezt az okmányt csatolta most Bakics a per iratai közé, s a mint a bírák olvasták a legkegyetlenebb önvádat tartalmazó pontjait, mintha hályog esett volna le szemükről, egészen más világlátásban tűnt fel előttük a dráma három hőse; a szánalmat, részvétet ébresztő férjből kegyetlen, durva zsarnok lett, a hitlen asszonyból némán tűrő vértanu, s a vakmerő nőrablóból a lovagiasság felszentelt vitéze, a szenvedők és elhagyottak nemes szívű oltalmazója.

Végcsapás volt ez irat felolvasása Révayra nézve. A közvélemény gyökeresen megfordult, s ő többé nem számíthatott a becsületes emberek rokonszenvére, utálatos viseletének e gyáva bevallása után! Maga Révay megdöbbenve látta ezt be, s végső erőfeszítéssel most már csak abban keresett menedéket, hogy nem bolygatva többé a multat, egyedül a jelenre alapítsa vádjait, melyeknek főtartalma az volt, hogy Forgách Zsuzsánna Detrekőben Bakics Péterrel, mint közel rokonával, bűnös viszonyt folytat. A legtöbb, a mit tehettek még érte, az volt, hogy Bakics Pétert és Forgách Zsuzsánát utasítsák, mindketőt ötvened-magokkal, az

VEREBÉLYSZEK.

eskü letételére, s ily módon Révay vádjainak megczafolására.

Duplikákban, replikákban, tanúk összeszerzésében telt el két év, 1609 és 1610, mindkét fél ismételt halasztásokat kért ki, míg végre az esküvétel 1611 márczius 6-ára lett kitűzve. Révay egész halom kérdőpontot állított össze, melyek mind neje bűnösségét akarták világításba helyezni, köztük olyanokkal, hogy gyakran fordul-e meg Bakics Detrekőn s Forgách Zsuzsánna kinek költségén él ott? Természetesen a száz tanunak beszerzése Bakics és Forgách Zsuzsánna részéről nem volt könnyű dolog, a fél országot kellett felhajtani érték s némelyiket utilköltség-

A BAKICSOK CZIMERE.

gel s élelem-pénzzel ellátni. Ehhez járult, hogy a tanúknak mind nemeknek kellett lenniük, a mi mellett nem csoda, hogy a toborzás nem-sokára az ötvenedik vagy hatvanadiknál fennakadt, s teljességgel nem tudtak többet összerakítani az ismételt perhalasztás daczára is.

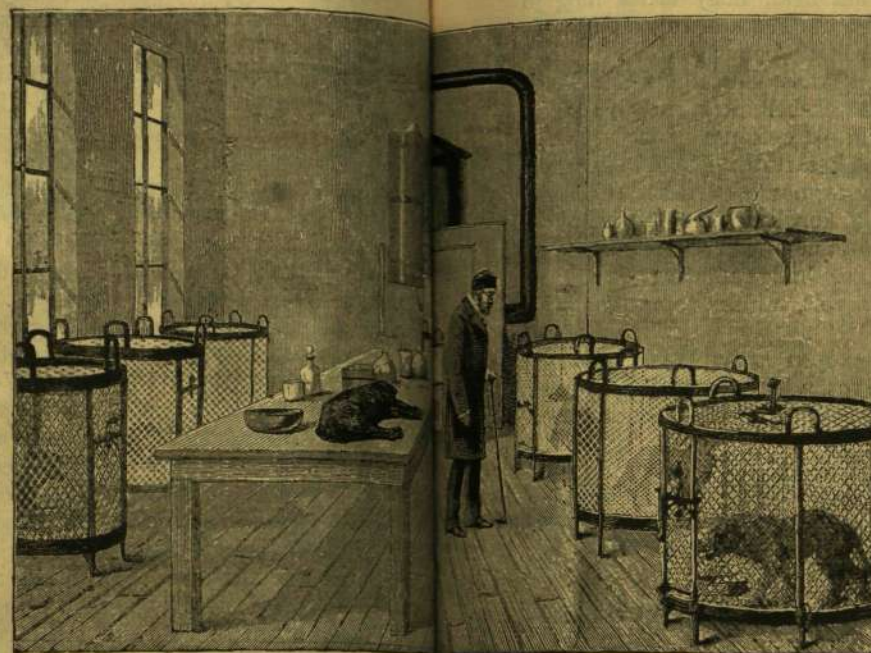
Ekkor Forgách érsek rokoni vonzalma fordított egyet a dolgon, s mint a katonai szervezetű Verebélyszék kegysura, melynek lakói mind nemesek és predialisták voltak, odahatott, hogy

POZSONYI SZÉKESEGHYÁZ.

PASTEUR, MŰSZEREI KÖZT.

PASTEUR, MŰSZEREI KÖZT.

PASTEUR, MŰSZEREI KÖZT.

AGYLÉKELÉS KHLOROFORMOZOTT HÁZI-NYULON.

ezek közül mintegy negyven tanúnak jelentkeztek Bakics és Forgách Zsuzsánna mellett. Voltak biz-ezek közt meglehetősen szedett-vetett emberek is, de a törvény kívánalmának megfeleltek, s nem volt ok őket visszautasítani.

1611. márczius 7-én ment végbe a pozsonyi Szent Márton székesegyházban az emlékezetes esemény, mely véget vetendő volt az ország közvéleményét annyira foglalkoztató eme drámának. Száz lovas és gyalog, utrakészen, tarisznyával hátán, vagy ötönként, hatonként egy szekéren, vonult be rozsdás karddal, fokossal, bottal a híres városba, s települtek le a székesegyház körül, várva a szertartás megkezdését. A bor folyt, kenyér, szalonna bőven volt, melyeket Bakics osztatott ki emberei között. A nép tolongott a templomba, még Bécsből is jöttek le csudát látni. A tanúk zsúfolva foglaltak állást a magas ivezetek alatt, s élőkön Bakics és Forgách Zsuzsánna mellett, Révay kérdőpontjaira hangos esküvel bizonyították Bakics és Forgách Zsuzsánna ártatlanságát, isten és a nádori ítélőmester, Cziráky Mózes színe előtt.

Révay lábait alól ki volt rántva az utolsó deszka is már. Még néhány évig folytatta a pert, inkább makacsságból, mint neje birhatásának vágyából. Belekapaszkodott a verebélyi tanúk szavavehetőségébe, állította, hogy 4-5 közülök nem is volt nemes, többen pedig gyilkosságért és lopásért állottak vád alatt. Teljes tizenegy éven át pörölt, folyamodott, felebezett, kifogásolt; de mind

A TRAFALGAR-SQUARE, A SZOCIALDEMOKRATÁK S A MUNKA NÉLKÜLI TÖMEG GYÜLÉSEKOR.

A TRAFALGAR-SQUAREI NÉPGYÜLÉS FŐLOSLATÁSA.

A MUNKÁSOK A ST.-JAMES-STREETBEN.

KIRAKATOK ÉS A PICCADILLYBAN.
A MUNKÁSOK LÁZORÁBAN FEBRUÁR 8-ÁN.

LONDONI FOGLALKOZÁS NÉLKÜLI SZEGÉNYEK EGY NÉPKONYHA ELŐTT VÁRVA AZ AJTÓ KINYITÁSÁT.

hiába. Abban pedig, hogy utoljára, 1618-ban, megpróbálta a kérdést újra a felekezeti színebe öltöztetni, teljesen elhibázta célját, mert az ez időbeli országgyűlés már nem ugyanaz volt, a mely a híres 1608-diki 26-dik czikkelyt hozta, az ország viszonyai nagyot változtak, a protestáns párt mindenütt kisebbségben volt. Ily körülmények közt lassanként el kellett csendesülni Révay Ferencnek is, de csak néhány évvel élte túl megaláztatását és szegényét, s nemsokára örök pihenésre szállott nyughatatlan lelke.

Mi történt tovább Bakics és Forgách Zsuzsánnaival, nem tudjuk. Az 1626-iki országgyűlés meg meghozta nekik azt az elégtételt, hogy 49-dik czikkelyében teljesen hatályon kívül helyezte az 1608: 26-dik törvényczikk rendeltetését s ezzel szerelmök nimbuszát helyreállította az utókor előtt. Ezentúl Forgách Zsuzsánna csak utolsó napjaiban tett végrendeletével szerepel még történetünkben, mely végrendeletében meghatározott szavakkal adózik „egyetlen védőjének”, Bakics Péternek; neki hagyja összes javait s ingóságait s elrendeli, hogy apácázaruhában temessék el minden pompa nélkül, megvetvén az állhatatlan világ hiúságait. Ott nyugszik a nagyszombati ferencz-rendű zárda sírboltjában, mintán boldogtalan élete a röpke sors kedvezésének egy végső napsugarában olvadt föl. Itélni sokféle lehet felette, de a mit vétkezett, át is szenvedte, s ki az, a ki megirigyelné tőle tévesztett élete rövid deris alkonyát?

KÖSZÖNTÉS-MÓDOK AFRIKÁBAN.

Minél jobban ismerjük a sötét világrészt, annál több különbséget fedezünk fel ott egy természeti viszonyokban mint az emberi társadalomban. Ez alkalommal a köszöntés módjaiból állítunk össze egy kis szemelvényt, mely ha nem is nyújt utána részletes dolgot, érdektelennek még sem mondható, mivel tagadhatatlan, hogy a köszöntés a legelterjedtebb, legrégebb szokások közé tartozik, a melyekből a népeleket meg lehet ismerni.

A tau négeréknél — kik, mellesleg mondva, még most sem irtóznak az emberhús-évéstől — az ujonnan érkezők, ha rokonait, barátait vagy ismerőseit meglátogatja, azonnal annak térdére ül s az így üdvözölt kénytelen őt megölelni. Sokkal mulatságosabb ennél, hogy egyes bel-földi törzseknek sántikálva mennek az elé, kit üdvözölni akarnak. Más néger törzs, ha oly társaságban jelenik meg, a hol az illetők ülnek, üdvözlét jelölő egy csomó homokot vagy földet vesz jobb kezébe, egy keveset baljába tesz belőle s a becsukott balkézével jobb vállát s jobb oldalát, a jobb kezével pedig bal vállát s baloldalát megdörzsöli s e mellett úgy ö, mint az üdvözöltök különböző szertartásos mondatokat énekelnek. Sok nyugot-afrikai néger egymás arcába fúj találkozásakor, sőt vannak, kik egész ünnepies szertartással szemébe s kezére kópnek annak, kit üdvözölni akarnak. Stanley ugyanezt beszéli egy néger fejedelemről s Livingstone a batoko néger üdvözlő szertartásáról a következőképp szól: «Hanyatt dobják magukat a földre s ide-oda forgolódva csombukat verik, hogy így fejezzék ki örömlüket s tisztelőiket.» A tibbuk a találkozás alkalmával a letérdepülésre, kérdésekre s feleletekre csaknem egy órát fordítanak; ép ily sok időt fordítanak erre a harerok s más négerök is, kik előtt az időnek egyáltalán nincs becsé.

A bambarák, Afrika északnyugati részén az üdvözléskor oly hangosan kiáltanak egymásra, hogy siket is meghallaná s emellett karjaikat folyvást mozgatták a levegőben, a nélkül, hogy elfáradnának. A pokoli zaj s a végatógó esztelen forgatása a néger törzsek üdvözlésénél általában gyakorlatban van. Ha valamely karaván tér vissza szülőföldre, dobpergésekkel, tányérok verésével, puska lövésekkel s kiabálásokkal szokták fogadni őket, azonban a visszatérők maguk sem maradnak nyugton, úgy hogy az egész társaság örülten tombol. A híres afrikai utazó, Thomson, így ír le egy zajos fogadtatást, melyben őt egy néger falu lakosai részesítették: «Senki nem tudott megérkezésemről. De mielőtt észrevettek minket, villámként terjedt el a hír. Mintha valami varázslat lett volna, csakhamar egész csapat ember vett körül, kik mindannyian a bolondulásig látszókat örülni s úgy kiabáltak s táncoltak, mint az örültek s folyvást rázogaták kezemet oly erővel, hogy majdnem kifecszamodott. Körülvettek minden oldalról s lövöldözni kezdtek. A gyengéd érzésűek sirtak, mint a gyermekek s nekem jól esett, hogy utánozhatam őket, mivel az élénk fájdalom nedvesítette szememet.» Ilyesmí csak Afrikában történhetik.

Vannak azonban vidékek, hol a köszöntés sokkal egyszerűbb, pl. a hiszándsiknál. Náluk a megérkező feltűnő helyre telepszik s várja az üdvözlést. Legelőször a gazda szólal meg, mire a vendég válaszol, ki azonban távozásokor nem bucsuzik el. A közönséges üdvözlés: «Bok neta», a mi körülbelül azt teszi: «Béke legyen veled.» Ezt háromszor ismétlik, mindannyiszor élénk tapsolások között. Az idegennek is ezt kell tenni, különben ellenségnek tekintik. — Midőn a francia küldöttség Dahome fővárosába érkezett, ágyulövéseket tettek s a nép földre borult a király s kíséretének megjelenésekor. Erre a király óriási napernyő alatt álló trónjára lépett, az idegenek kalapjukkal közéjük közeledtek fel: a király felállt, néhány lépést tett előre, mindenkiel kezét szorított s jelt adott, hogy üljenek le a számolyokra. Az udvarnokok csak akkor emelkedtek fel a porból s tédren állva várták a bekövetkezendőket. E zsarnok birodalmában a királyi családnak a lehető legnagyobb tisztelést nyújtják; minden előttük elmenő néger kénytelen a földre borulni s fejét homokkal binteni. Afrika némely vidékein nagy tisztelést jele, ha valakinek hátat fordítanak s a Nilus felső vidékein a legilletémesebb üdvözlésnek tartják a saját nagyon kinyitni s a tenyeret tartani alá.

Sok afrikai törzsnél az a közhit, hogy a főnök halálát után ragadozó állatok lesznek s az ilyenek az orozslát s tigrist is tapsolással szokták üdvözölni. Igen érdekes az ujonnan választott király üdvözlése a myongweknél. «Njogoni — így beszéli egy utazó — egykor kora reggel a parton sétált, nem is sejtve a kitüntetést, mely reá várt, vagy legalább kitűnően tudott tudatlanságot tettetni. Egyszerre lármázó s tomboló tömeg veszi körül: szerettek barátai s ismerősei voltak, öreg s fiatal, kik rugdosni, ütni s verni kezdtek. Azok, kik távol voltak, köpdösteek reá vagy legalább szitkozódottak s elátkozták, még saját szülői s nagyszülői is. De ugyanekkor azt is kiabálták: «Most még szidhatunk s üthetünk, azt tehetjük, a mit akarunk; most még egyenlő vagy velünk s nem királyunk; később parancsainak kell engedelmeskednünk.» Njogoni körülbelül egy fél óráig élvezhette utóljára, minő lehet az alattvaló sorsa. Az alatt lassanként be-taszították őt az elhunyt király lakásába, erre pihenés állott be s ünnepi csend. A nép ezután elkezdett kiabálni: «Njogoni, mi királyunkká választottunk. Myongwe népe, ime lásd új uralkodót!» Egy állami szolga előhozta az elhunyt fejedelem selyemkalapját s Njogoni fejére tette. «Soká éljen az új király!» kiáltott a tömeg. Nyolcz napig táncoltak, daloltak s dorbézoltak s a királyba folyvást rumot töltöttek mindaddig, míg a rum elfogyott s úgy a király, mint a nép holtreszegek lettek.

Látható, hogy a sötét világrészben még sok furcsa szokás uralkodik s jó hosszú időbe fog kerülni, míg ott is mindenütt európai szokások lesznek az uralkodók.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCIÁBÓL FORDÍTOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogszerűt magyar kiadás.

MÁSODIK RÉSZ.

Huszonnyolcadik folytatás.

V. Különféle események.

Az orvos azonban nem sietett elhagyni Gravasát, mint Báthoryné hihette. Miután hiába iparkodott az anyát istápolni, elhatározta, hogy a fia segítségére lesz. Ha Báthory Péter mind-egyedül nem nyerte el azt az állást, a melyre fényes sikerrel bevégezett tanulmányai képesítették, kétségkívül nem fogja visszatartani az ajánlatokat, a melyeket az orvos szándékozott neki tenni. Tehetségeihez méltó helyzetet teremteni neki, ez bizonyára nem volna alamizna, hanem csak a fiatal embert méltán megillető jutalom.

De mint Boros mondta, Báthory Péter üzleti ügyek miatt utazott Zarába.

Az orvos mindamellett nem akart tovább várni s még ugyanaz nap levelet irt neki. Leveleiben csupán annyit mondott, hogy nagyon szívesen látná Báthory Pétert a *Savaréna* fedélzetén, mivel bizonyos közlendője van, a mely az ifjú érdekelhetné.

A levelet Gravasban postára adták s most már csak Péter megérkezését kellett bevélni.

E közben az orvos a goelettel fedélzetén elvonnultabban élt, mint valaha. A *Savaréna*, mely a kikötő közepén horgonyozott és melynek legénysége soha se szállt partra, úgy el volt szigetelve, a mint csak a Közép-tenger vagy Atlanti-tenger közepén lehetett volna.

Ez az eredetiség nagyon bántotta a kíváncsiakat és a hírlaptudósítokat, a kik nem mondtak le arról a szándékukról, hogy «meginterviewolják» a meszesúr idegent, noha jól tudták, hogy nem bocsátatnak nem kevésbé meszesúri hajójának fedélzetére. És miután Pointe Pescade és társa, Cap Matifou szabadon járhatott-kelhetett a szárazföldön is, a hírlaptudósítók ezekhez fordultak és töltük igyekeztek kicsikarni némi felvilágosításokat, a melyeket érdekesen tudtak volna fel-dolgozni hírlapjaik számára.

A mint tudjuk, Pointe Pescade, az orvos beleegyezésével, a vig elemet képviselte a hajón. mig Cap Matifou komoly maradt, mint egy hajóemelő henger, a melynek erejével különben veteledett is; Pointe Pescade folyvást nevetett és énekelte és oly furgo volt, mint egy hadihajó lo-bogója, a melynek könnyűsége az övéhez hason-lított. Mikor nem szaladgált egy matróz ügyes

ségével és egy hajógyerek mozgékonyásával a költözeten fel s alá, nagy öröme a legénység-nek, a melynek tornaleckéket adott, akkor ki-fogyhatlan ötleteivel szokott mulattatni. Antekirt orvos azt tanácsolta neki, hogy tartsa meg jó kedvét! Nos hát Pointe Pescade megtartotta és a többieket is részesítette benne.

Emlitettük, hogy Pointe Pescade és Cap Matifou szabadon járhattak-kelhetek, míg a legénység a hajón maradt, ők ketten a partra szállhat-tak, mikor a kedvük tartotta. Ebből származott a kíváncsiak ama természetzerű hajlandósága, hogy őket kísérjék, körülvegyék és kikérdezzék. De Pointe Pescade-ot nem igen lehetett beszédre kényszeríteni, mikor hallgatni akart, vagy ha beszélt, épen annyi volt, mintha semmit se mon-dott volna.

— Kicsoda voltaképen az az Antekirt orvos? — Igen híres orvos, a ki kigyógyítja az embert valamennyi betegségből, még abból is, a melybe belehalt!

— És nagyon gazdag? — Egy fillérje sincs... Én, Pointe Pescade, én adom neki kölcsön minden vasárnap az egész hétre való költséget.

— De honnét jön? — Olyan országból, a melynek a nevét senki se tudja.

— És merre van az az ország? — Csak annyit mondhatok róla, hogy észak-ról sok semmi, délről pedig kevés valami képezi a határát.

Lehetetlen volt egyéb felvilágosításokat kiszorítani a derék fiúból, a ki mindig vig volt, míg társa, Cap Matifou, néma maradt, mint egy gránit-szikla.

De ha egyfelől a két jó barát nem felelt a reporterek tolatkodó kérdéseire, másfelől egymás közt elég gyakran beszélgettek új gazdájukról. Már is szerették őt, még pedig nagyon, készek lettek volna a tűzbe ugnani érte, köztük és az orvos közt mintegy vegyszeti rokonság támadt, a mely napról-napra mind szorosabban fűzte őket egymáshoz.

És minden reggel azt várták, hogy a szobájába fogja őket hivatni és így fog hozzájuk szólni: — Barátim, szükségem van rátok!

De semmi se történt — nagy bosszúságukra. — Vajon sokáig fog-e ez még így tartani? — kérde Pointe Pescade egy szép napon. — Nehéz dolog tétlenül maradni, főleg mikor az embert nem arra nevelték, Matifou barátom.

— Igen, a karok elrozsdásodnak, — felelé a Herkules, végig nézve roppant bicepsen, a melyek ép oly kevésbé dolgozhattak, mint egy nyugvó gép hajtorúdjai.

— Mondd csak, Cap Matifou...

— Mit monddjak, Pointe Pescade?

— Tudod-e, mit tartok én Antekirt orvosról?

— Nem tudom, hanem mondd meg, hogy mit tartasz felőle, Pointe Pescade, akkor majd könynyebben felelhetek.

— Nos, hát azt gondolom, hogy vannak a multjában dolgok... oh! de még milyen dolgok... Ez a szemébeállítás látszik, a melyek némelykor olyan villámoktól lövelnek, hogy az ember szinte megvakul tőlük... És azon a napon, mikor a mennykő le fog csapni...

— Az bizony nagy robaj lesz.

— Úgy van, Cap Matifou, nagy robaj lesz... de munka is fog akadni mellette és úgy hiszem, hogy mi nem leszünk fölöslegessé ennél a munkánál!

Pointe Pescade nem ok nélkül beszélt így. Noha a goelettel fedélzetén a legteljesebb nyugalom uralkodott, az értelmes fiú mégis látott bizonyos dolgokat, a melyek őt gondolkodásra ejtették. Nyilvánvaló volt, hogy az orvos nem egyszerű turista, a ki a saját yachtján mulatságból utazik a Közép-tenger vizén. A *Savaréna* okvetlenül az a központ volt, a melyen sok mindenféle czél egyesült a tulajdonos kezeiben.

Levelek és sürgönyök sűrűn érkeztek valamennyi részéből a gyönyörű tengernek, melynek hullámai annyi különféle ország partjait ver-desik; — érkeztek a francia és spanyol partok-ról ép úgy, mint Marokko, Algír és Tripolis part-jairól. Ki küldte e tudósításokat és sürgönyöket? Nyilván levelezők, a kikre bizonyos ügyek voltak bízva, melyeknek fontosságát nem lehetett félre-ismerni — ha csak nem kliensek voltak, a kik levélben kértek tanácsot a híres orvostól, — a mi nem valószínű.

Sőt mi több, még a raguzai táviró-hivatalban is nehéz lett volna kibetűzni a sürgönyök értel-

mét, mert ismeretlen nyelven voltak írva, mely-nek titkát csak az orvos látszott tudni. De még ha e nyelv érthető is lett volna, mit lehetne kö-vetkeztetni az ilyen mondatokból, mint például a következők:

«Almeira: Azt hitták, hogy Z. R. nyomán ragyunk. — Hamis nyom volt, feladuk.»

«H. V. 5 levelezők felfalálattak. — Összeköt-tetésben áll a K. 3. csapattal, Catanea és Syra-kuza közt. Szemmel tartandó.»

«Malta, La Vallette, a Manderaggióban kon-staláltam T. K. 7 átutazását.»

«Cyrene... Újabb parancsokat várunk... Antek... flottájára készen áll. Elektrik 3. éjjel nappal indulhat.»

«R. O. 3. Azóta meghalt a börtönben. Mind a ketten eltűntek.»

Vagy ebből a másik táviratból, a melyben bi-zonyos előre megállapított szám egy meghatá-rozott fogalmat fejez ki:

«2117. Sárk, egykori ügynök... Toront. szol-gálatában... Összekötetés Tripoliszszal meg-szűnt.»

A sürgönyök legnagyobb részére a következő válasz küldetett a *Savarénáról*.

«A nyomozások folytatandók. Ne kiméjletek se pénzt, se fáradságot, küldjétekujabb adatokat.»

Ez az érthetetlen levélváltás felügyelet alá lát-szott helyezni a Közép-tenger összes partvidékét. Az orvos tehát nem volt olyan tétlen, a milyen-nek látszani akart. Mindazonáltal a hivatali titok-tartás kötelessége mellett is állig volt lehetséges, hogy az efféle sürgönyváltás ne jusszon a közön-ség tudomására. Ennek az volt a természetes következménye, hogy az általános kíváncsiság a rejtélyes egyéniség irányában folyvást foko-zódott.

A legkíváncsiabbak egyike az egykori trieszi bankár volt. Az olvasó még nem felelte el, hogy Torontál Simon találkoztott Antekirt orvossal a gravosai rakparton, néhány perczetel a *Sava-réna* megérkezése után. E találkozás az egyik részen élénk undort, a másikon nem kevésbé élénk kíváncsiságot keltett, de mindeddig a kö-rülmények nem engedték meg a bankárnak, hogy kíváncsiságát kielégítse.

Az igazat megvallva, az orvos jelenléte Torontál Simonra nagyon sajátságos benyomást tett, a melyet ő maga is állig lelt volna képes meghatá-rozni. Mindaz, a mit Raguzában beszéltek róla, az inkognitó, a melybe készakarva burkolózni látszott, a hozzáférhetes nehézsége rendkívül heves vágyat ébresztett a bankárban, őt viszont-láthatni. E czélból több ízben átment Gravasába. Megállt a rakparton és nézte a goeletet és égett a vágytól, felmehetni a fedélzetére. Sőt egy ízben csónakon oda is vitette magát, de a kormányos-tól a szokott feleletet kellett hallania:

— Antekirt orvos úr nem látható.

Torontál Simonnál ennek következtében, az áthágatlan akadálylál szemben, az idült ingerlékenység állapota állt be.

Ekkor a bankárnak az jutott eszébe, hogy az orvost a saját költségére szemmel tartassa. Egy megbízható ügynök parancsot kapott, hogy fel-ügyeljen a rejtélyes idegen minden lépésére, még akkor is, ha egyebet nem cselekszik, csupán Gravasában vagy a környéken sétál.

Elképzelhető Torontál Simon nyugtalansága, mikor megtudta, hogy az öreg Boros találkozott az orvossal s ez utóbbi másnap meglátogatta Báthoryné.

— Ki lehet ez az ember? — kérde magában. Pedig hát mitől felhetett a bankár, mostani helyzetében? Tizenöt év óta semmi se szívárgott ki egykori üzemei felől. De csakis nyugtalanítólag hathatott rá minden, a mi az általa elárult és eladott szerencsétlenek családjára vonatko-zott. A bűnösség érzete nem győrtte ugyan a lelkiismeretét, de a félelem gyakran feltámadt benne és a hirvenél és gazdagságánál fogva hatalmas orvos a látogatása nem volt alkalmas arra, hogy őt megnyugtassa.

— Ki lehet ez az ember? — ismétlé magá-ban. — Mit keresethet Raguzában, Báthoryné-nél... Talán mint orvost hivatást?... Utó-végre, mi dolguk lehet egymással?

Erre a kérdésre nem tudott felelni. Mindazon-által Torontál Simon szorgos utánjárás után némileg megnyugtatta az a teljes biztonsággal konstatált körülmény, hogy a Báthoryné-nél tett látogatása nem újított meg.

Azonban a bankárban mindinkább gyökeret vert az elhatározás, hogy bármibe kerüljön is,

összekötésbe fog lépni az orvossal. Ez a gon-dolat éjjel-nappal gyötörte. Véget kellett vetni ennek az állapotnak. A túlzogatott elmékben gyakran tapasztalható illúzióknál fogva azt kép-zelte, hogy nyugalma vissza fog térni, ha viszont-látta Antekirt orvost, beszélve vele és megtudta, hogy miért jött Gravasába. Minden igye-kezetét oda irányozta tehát, hogy az orvossal ta-lálkozhassék.

Végre azt hitte, hogy megtalálta a kedvező alkalmat és ürügyöt.

Torontálné asszonyság már több év óta ma-kacs gyöngékedésben szenvedett, melyet a ragu-zai orvosok nem bírtak meggyógyítani. Daczára az orvosok minden igyekezetének és a leánya szorgos ápolásának, Torontálné asszonyság szemlátomást sorvadott. Vajjon csupán erkölcsi okok idézték-e elő ezt az állapotot? Meglehet, de eddigél ezen okokba senkise birt behatolni. Egyedül a bankár mondhatta volna meg, — vajjon a neje, a ki To-rontál Simon egész multját ismerte, nem érzett-e legyőzhetlen undort az élet ellen, a mely csak ir-tózatot ébresztethetett benne.

Bármint volt is, Torontálné asszonyság egész-ségi állapota, a melyet a városbeli orvosok már csaknem reménytelennek nyilvánítottak, kedvező ürügynek látszott a bankár előtt arra, hogy elő-idezze a várva várt alkalmat, az orvossal talál-kozhattatna. Már csak emberiségi szempontból sem utasíthatott vissza egy meghívást, orvosi tanács-kozára.

Torontál Simon tehát levelet irt s egyik inasa által elküldte a *Savaréna* fedélzetére. «Rend-kívül boldognak érzem magát» — így hangzott a levél, — «ha ily kétségbevonhatlan orvosi te-kintély véleményét megdudhatná.» Aztán bocsa-natot kérvén, hogy elvonultságában háborgatja, felkérte Antekirt orvost: «tudatná vele, melyik napon várhatja őt saját palotájában, a Stra-donon?»

Másnap, mikor az orvos megkapta e levelet, mindenekelőtt az aláírásra pillantott és arcának egyetlen izma se rándult meg. Elolvasta a leg-utolsó sorig, a nélkül, hogy bármí elárulta volna gondolatait, a melyeket a levél tartalma ébresztett benne szükségképen.

Mit feleljen? Felhasználja-e a kínálkozó al-kalmat arra, hogy behatoljon a Torontál-palotába és érintkezésbe tegye magát a bankár családjá-val? De vajjon átléphetette-e a ház küszöbét még orvosi minőségben is.

Az orvos nem habozott. Feleletül egyszerű levélkét küldött vissza az inas által a bankárnak. A levélke tartalma így hangzott.

«Antekirt orvos sajnálja, hogy nem győgyke-zelheti Torontálné asszonyságot. Ő Európában nem gyakorló orvos.»

Ennyi volt az egész.

A bankár ezt a lakonikus levelet mérgében összemorzsolta. Világos volt, hogy az orvos vo-nakodik vele érintkezésbe lépni. Ez az alig elpa-lástolt, visszatartás elhatározott szándékra val-lott e rejtélyes idegen részéről.

— És aztán, — mondá magában a bankár, — ha Európában nem gyakorolja az orvosi mes-terséget, miért ment el Báthorynéhoz orvosi ta-nácsadásra... ha csak nem más ok miatt látogatta meg?... De hát akkor mit keresett?... Mi lehet köztük?

Ez a bizonytalanság gyötörte Torontál Simont, a kinek életét teljesen megzavarta az orvos je-lenléte Gravasában és háborgatni fogja mindad-dig, míg a *Savaréna* ismét el nem hagyja a ki-kötőt. Nejének és leányának semmit se szólt az orvoshoz intézett sikertelen kéréséről. Aggasztó nyugtalanságának titkát nem árulta el senki előtt. De nem szűnt meg szemmel tartatni az orvost, hogy tudomással birjon minden lépéséről, Gravasában úgy mint Raguzában.

Másnap, egy másik esemény, újabb és nem kevésbé komoly aggodalomba ejté a bankárt. Báthory Péter csüggedten érkezett vissza Zá-rából. Nem birt megállapodásra jutni a neki fel-ajánlott állomásra — egy hercegovinai jelentékeny ércérvasztó telep igazgatói állása iránt, s anyjá-nak csak ennyit mondott:

— A feltételek nem voltak elfogadhatók.

Báthoryné a fiára nézett, a nélkül, hogy kér-dezni akarta volna, miért voltak elfogadhatlanok a feltételek. Aztán egy levelet nyújtott át neki, mely Péter távollétében érkezett.

Ugyanaz a levél volt ez, a melyben őt Ante-kirt orvos felkérte, hogy látogassa meg őt a *Savaréna* fedélzetén, bizonyos ügy miatt, a mely őt érdekli.

Báthory Péter átnyújtotta anyjának a levelet, a kit az orvos meghívása nem lephetett meg.

— Ezt vártam, — mondá Báthoryné.

— Ön várta ezt a meghívást, anyám? — kérde az ifju, a kit e válasz nem kevésbé lepott meg.

— Igen, Péter. Távollétdben Antekirt orvos látogatást tett nálam.

— Ön e szerint tudja, hogy ki ez az ember, a kiről bizonyos idő óta annyit beszélnek Ra-guzában?

— Nem tudom fiam; de Antekirt orvos ismerte atyádat, jó barátja volt Sándor grófnak és Zathmár grófnak s e czímen keresett fel engem.

— Anyám, — mondá Báthory Péter, — mi-vel bizonyította be az orvos ön előtt azt, hogy az atyám barátja volt?

— Semmivel! — felelé Báthoryné, a ki nem akart a százezer forintos ajándékról beszélni, a melynek titokban kellett maradni a fiatal ember előtt.

— Hát ha ez az ember celszövő vagy kém, vagy osztrák ügynök? — kérde Báthory Péter.

— E felől személyesen fogsz meggyőződhetni fiam.

— Ön tehát azt tanácsolja, hogy meglátogassam?

— Úgy van; azt tanácsolom. Nem kell elha-nyagolni olyan embert, a ki rád akarja átruházni a barátságot, a melylyel az atyád iránt visel-tetett.

— De vajjon mit keres Raguzában? — mondá Péter. — Talán anyagi érdekei vannak itt?

— Talán anyagi érdekeket akar itt magának teremteni, — viszonzá Báthoryné. — Nagyon gazdagnak mondják; meglehet, hogy hozzád méltó állással akar megkínálni.

— Meg fogom látogatni, anyám, és meg fogom tudni, mit akar tőlem.

— Keresd fel még ma fiam, s egyuttal add neki vissza a látogatást, a melyet én magam nem adhatok vissza.

Báthory Péter megölelte Báthoryné asszony-ságot. Hosszasan szorította a melléhez. Ez em-ber azt hihette volna, hogy valamely titok nyomja a lelkét — olyan titok, a melyet kétségkívül nem szeret megvallani. Miféle fájdalmas, komoly gon-dolat gyötörhette, hogy az édes anyjával se merte közleni?

— Szegény gyermekem! — suttogá Báthoryné. Délutáni egy óra volt, mikor Báthory Péter végig ment a Stradonén a gravosai kikötő felé.

A Torontál-palota előtt megállt egy pillanatra — csak egyetlenegy pillanatra. Az előzőleg pavilonok egyikére tekintett, a melynek ablakai az utcára nyíltak. A redőnyök le voltak csukva. Egy egész ház, ha egészen lakatlan lenne, se lehetne erősebben becsukva.

Báthory Péter tovább folytatta sétáját, a me-lyet inkább lassított, mintsem felbeszakított. De még ez se kerülte el a Stradone túldolali járdáján fel s alá járkáló nő figyelmét.

Körülbelül negyven-ötven éves, magas ter-mettű, merev, csaknem gépies járástű nő volt. Barna és göndör hajáról és vörösbarna arczsiné-ről könnyen rá lehetett ismerni marokkói származására. Sötét színű köpenyt viselt, melynek csuklyája eltakarta aranypénzekkel teleagatott hajdiszt.

De nehéz lett volna megmondani, vajjon czi-gány-nő, egyiptomi nő vagy indusnő volt-e, mert e típusok mindnyáján rendkívül hasonlítanak egymáshoz. Annyi bizonyos, hogy nem kért és kétségkívül nem is fogadott volna el alamizsnát. A maga költségére vagy más ember költségére volt itt és szemmel tartotta mindazt, a mi a Toron-tálpalotában és a Marinella-utca házában törté-nt.

Mihelyt megpillantá a fiatal embert végig menni a Stradonén, Gravas felé, elkezdte őt kísérni, úgy, hogy soha se téveszesse szem elől, de mégis elég ügyesen arra nézve, hogy üzemeit észre ne vehessék. Egyébiránt Báthory Péter sokkal mélyebben el volt merülve gondolataiba, hogysem arra figyelt volna, a mi mögötte történt. Mikor a Torontál-palota előtt lépteit lassította, az idegen nő is lassabban ment. Mikor tovább indult, a nő követte, lépéseit az övéi szerint sza-bályozván.

Báthory Péter gyorsan keresztül ment Raguz első bástyáján, de az idegen nő nem maradt el tőle. A várkapun kívül mindketten a gravosai utra értek, s a nő husz lépésnyi távolban követte őt a túldolali fasorok közt. E pillanathan Torontál Simon nyitott hintét én

tért vissza Raguzába. Szükségképen találkoznia kellett tehát Báthory Péterrel.

A marokkói nő egy pillanatra megállt. Talán azt hitte, hogy valamelyik meg fogja szólítani a másikat. A szemek szikráztak. Igyekezett elrejtőzni egy nagy fa mögött. De hogyan hallhassa meg, mit beszél e két ember egymással.

Főösleges dolog volt a miatt töprenkednie. Torontál Simon észrevette Pétert, husz lépésnyivel előbb, mintsem szemközt állt vele. Ezuttal még csak azzal a leereszkedő fejbiccentéssel se viszonzta köszöntését, a melyet nem birt kikerülni a gravosai rakparton, leánya társaságában. Abban a pillanatban, mikor a fiatal ember kalapot emelt, félrefordította a fejét és hintója gyorsan elrohogott Raguzá felé.

Az idegen nő figyelmét e jelenet egyetlen részlete se kerülte el; érzéketlen arcán mintha egy halvány mosoly lobbant volna végig.

Báthory Péter, a kit Torontál Simon magaviselete nyilván inkább szomorított, mint boszantott, valamivel lassabb léptekkel folytatta útját, a nélkül, hogy hátratekintett volna.

A marokkói nő messziről követte és e szokat mormogó arab nyelven:

— Ideje, hogy jöjjön.

KAROM MEGROZSDÁSODIK, MONDÁ HERKULES.

ANTEKIRT ORVOS A FÉLHOMÁLYBAN ÜLT

SÁNDOR MÁTYÁS.

Péter egy negyedóra múlva a gravosai kikötő rakpartjára ért. Néhány pillanatra megállt és nézte az elegáns golettet, melynek lógóját kecsesen lengette a szellő a főárboz ormán.

— Vajon honnét jöhet ez az Antekirt orvos? — mondá magában. — Ezt a lógót nem ismerem.

Aztán egy kalauzhoz fordult, a ki a rakparton sétált.

— Barátom, kérd tőle, nem tudná megmondani, miféle lógó ez?

A kalauz nem tudta. Mindössze csak annyit tudott mondani a golette felől, hogy útlevele értelmében Brindisiből érkezett és hogy okmányait a kikötő parancsnoka megvizsgálta és rendben találta. De kejtűzásra szánt hajó levén, a hatóságok tiszteletben tartották inkognitóját.

Báthory Péter akkor egy csónakost szólított elő és elszállítatá magát a *Savarénához*. A marokkói nő nagyon meg volt lepelve, mikor távoznia látta.

Néhány percz múlva az ifjú a golette fedélzetére lépett és megkérdezte, a hajón van-e Antekirt orvos.

A tilalom, a mely minden idegent kizárt a *Savaréna* fedélzetéről, őt kétségkívül nem illette. A felügyelő rögtön azt felelte neki, hogy az orvos a szobájában van.

Báthory Péter átadta a névjegyet és megkérdezte, vajjon teheti-e tiszteletét az orvosnál.

Egy hajós átvette a kártyát és lement a lépcsőn, a mely a szalonba vezetett.

Egy percz múlva visszatért azzal a hirrel, hogy az orvos várja Báthory Péter urat.

A fiatal embert azonnal bevezették egy szalonba, a melyben a világosságot az ablaknyílás könnyű függőnye homályosították el. De mikor az ajtó elé ért, a melynek mind a két szárnya nyitva volt, a szalon falain levő tükrökről visszaverődő világosság élénken megvilágította őt.

Antekirt orvos a félhomályban ült, egy pamlagon. Mikor Báthory István fia megjelent, élénk megilletődés vett rajta erőt, a melyet Péter észre nem vehetett és a következő szokat úgy szólván kiszalasztá ajkain:

— Ez ő!... szakasztott ő!

És valóban, Báthory Péter az atyja élő képmása volt. Ilyen lehetett a kivégzett magyar nemes huszonkét éves korában: ugyanaz az erély a szemekben, ugyanaz az előkelő magatartás, ugyanaz a pillantás, mely kész volt lelkesülni minden jóért, szépért és igazért.

— Báthory ur, — mondá az orvos felkelvén, — nagyon boldognak érzem magamat, hogy ön

gyakran folytatnak háborút. Hogy némely állatok a magok módja szerint beszélni is tudnak, tanúsítja az, hogy a hangyák csaták előtt kémeket küldenek ki és ezek jelentése szerint intézik a támadást. Hogy a fiatal nemzedéket tanítják is, látható abból, hogy oly helyeken, hol vadászatok vannak, a fiatal rókkák is óvatossabbak és ravaszabbak, mint más helyen a felnőttek.

* **Istenítélet egy kutya által.** V. Károly császár egyik kedvenc testőré, de Mondidier Aubry lovagot, a montargisi erdőben 1571-ben meggyilkolva találták meg és pedig úgy, hogy elsoványodott kutyája vezette oda egyik ismerőst. A gyilkost nem találták meg. Egy nap azonban a különben szelid kutya nagy néptömeg között Marcaire nevű lovagra ugrott és mások segítségével nélkül megfojtotta volna őt. A kutya magaviselete felkeltette a gyanút Marcaire ellen, annyival inkább, mert tudták felőle, hogy Mondidierre irigykedik a császár kegye miatt, de, bár maga a császár vallotta, mindent tagadott. Ekkor a császár az akkor divatos istenítéletet határozta el a lovag és kutya között. A Notredame szigeten körülfertett és óriási néző közönség által körülvett téren állott szemben a két fél, az egyik egy üres hordóban megkötve, a másik könnyű paizsszal és doronggal. A trombita hangjára szabadon bocsátották a kutyát mely dühösen ugrott ellenére, ki doronggal akarta őt agyon verni. Az ügyes kutya különböző oldaltámadásokkal zavarba hozta ellenfelét

CHAMBERLAIN.

A nagy férfiakban oly gazdag Anglia újabb időben igen sokat veszített régi politikai nimbuszából, legalább a külföldiek szemében. Mióta Beaconsfield behunyta szemét, egymás után következtek be a végzetes események a nagy nemzet politikai életében; különösen a gyászos szudáni hadjárat s a forrongó irek előtérbe nyomulása sokakat megdöbbentett, kik feltétlenül bíztak a hatalmas szigettenger szép jövőjében. Az az élet-halál-harc, mely a legközelebbi napokban a két nagy politikai párt között lefojt s melyben Angliának kétségkívül legismertebb nevű államférfia, Gladstone, nem egyszer nagyon kicsinyes szerepet játszott, még sötétebbé tette a jelent s maguk az angolok aggodva keresték azt a férfit, ki a már elagott, bár e perczben még eléggé erőteljes Gladstone helyét betöltve, a hatalmas liberális pártot vezetni tudná.

Úgy látszik, hogy most már megtalálták a férfit. Nem Hartington lord az, kinek szerepe utóbbi időkben nagyon hanyatlott, hanem *Chamberlain*, az új belügyminiszter, ki rövid idő alatt Anglia egyik legnépszerűbb embere lett, államférfi, kinek minden felszólalása feltűnik, ki minden gyűlést, hol megjelen, népszerűvé tesz. Az új kabinetben, bár személyének nagy fontossága magasabb állást is biztosíthatott volna számára, önkényt vállalkozott a belügyek vezetésére, hol hosszas adminisztratív tapasztalatai kellően lesz módja értékesíteni.

Chamberlain József Londonban, 1836-ban született: s így jelenleg 50 éves. Családjá az unitárius felekezetbe tartozik s ősei között nem egy szenvedett hiteért üldöztetést. Neveltetését a Gower-Streetben levő University College Schoolban nyerte s azután atyja üzletébe lépett, ki a Cityben s később Birminghamban tekintélyes csavargár tulajdonosa volt. Nyilvános pályán akarván működni, 1874-ben átadta az üzletet testvéreinek.

Már 1869-ben városi tanácsos lett Birminghamban s 1873 november havában e nagy város polgármesterévé választott, mely tekintélyes állásában három éven át működött s oly sikerrel, hogy a város már életében szobrot emeltetett neki «közszolgálati elismerésül» a városháza előtt. 1874-ben fellépett mint képviselőjelölt Sheffieldben, de megbukott s csak két évvel későbbben választott meg radikális programmal Birminghamban Dixon helyére. Az 1880-iki általános választásoknál ismét megválasztották e helyen s Gladstone ekkor a híres Bright helyére a kereskedelmi kamara elnökévé nevezte ki s egyúttal a kabinet tagjává tette. Mint ilyen a eszdőtörvény tárgyalása alkalmával tünt fel először, de később már nagy szerepet játszott a szabaddalmi törvény revíziója tárgyalásánál, gondoskodva módokról, miként lehetne a szegény felhalálók számára jutalmat biztosítani; úgy szintén a vasúti szállítási díj tárgyalásakor, valamint a

kereskedelmi hajózás ügyének rendezésénél is sikerrel küzdött ki nagy jelentőségű reformokat s hatásosan szónokolt az ir kérdés s a szudáni hadjárat ügyében.

Mint miniszter radikális nézetei miatt gyakran jött némi ellentétbe kártársaival. Különösen feltűntek nézetei a földadó kérdése tárgyában. Nyíltan kijelentette, hogy a földbirtok, különösen ott, például a nagy városokban, hol a telkek értéke a tulajdonos hozzájárulása nélkül rendkívül emelkedett, erősen megadóztatandó, részint a szegényebb osztályok javára, részint főképp közcélokra; oly módon, hogy ennek jövedelméből legyenek fedezendőek a helyi kiadások, az egészségügyi intézkedések, a csatornázás s más e féle közcélok költségei, sőt azt is ki-mondta, hogy a községeknek jogában áll a nagy birtokosoktól mérsékelt áron kisajátítani egyes területeket kerteknek vagy szegények lakásai számára. Ilyen s más hasonló nyíltan kifejezett

CHAMBERLAIN, AZ ÚJ ANGOL BELÜGYMINISZTER.

párt és vezéreiről» s a következő évben, midőn az általános választás után Disraeli jutott uralomra, egy másik még elebb tanulmány a liberális párt bukásának okairól, melyben a párt számára egészen új programot állapít meg, követelvén többek közt, hogy az angol egyház nagy vagyona az ingyen oktatás minél nagyobb mértékben megvalósítása érdekében konfiskál-tassék. Ez indítványa is heves vitát keltett, melyre Chamberlain szintén hevesen válaszolt, de hangjából mindenütt kitűnt meleg rokonszenve az elnyomottak iránt s az a lángoló meggyőződése, hogy a közvagyon nem egyesek jól-létének megszállásának való, hanem lehetőleg az egyenlőség elvének megvalósítására. Több más czikkein kívül nevezetes még egy, «A radikálisok programja» című, múlt évben megjelent kis mű, mely hasonló elveket fejtet meg melynek előszava az ő neve alatt jelent meg.

Chamberlain mint szónok élénk, világos, sőt egyes beszédeiben valóban kitűnő, bár heves természeténél fogva gyakran ragadtatja magát oly kifejezések re, melyek visszatetszést szülnek. Nagy előnye azonban eszmegazdagsága s az a tulajdonsága, hogy tárgyát egész melegen öleli fel. Vezéri képességét semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy a legutóbbi nagy választási mozgalom alatt jóformán egyetlen fontos kérdés sem tárgyal-tatott, melyet ne ő pendített volna meg s melyben ne ő adta volna meg az irányt. Ama politikai zűrzavarban, mely jelenleg Angolországban uralkodik, Chamberlain a legkimagaslóbb alakok közé tartozik, mert határozott és részletes programja van s éles észszel, férfias buzgalommal igyekszik azt megvalósítani. Chamberlain, — ez a közhit róla hazájában, — Anglia jövő nagyságainak fényes sorát van hivatva szaporítani.

EGY NAGY VÍVMÁNY.

A veszettség gyógyítása.

Mig a politika lármás hűhója ellentéteket kavart, konzecokan veszekszik és az emberi szenvedé-

nézetekért egydőben kommunistának is nevezték, úgy hogy Bright egyik beszédében, bár kijelentette, hogy e nézetekben nem osztozik teljesen, kénytelen volt őt e vád ellen védelmezni. Közvetlenül a Gladstone-kabinet lemondása után Islingtonban tartott igen nevezetes beszédet, kijelentvén, hogy mint radikális ember ezentúl a helyi önkormányzat reformjára fekteti a főszűlyt, igyekezőn előmozdítani, hogy a községi adók az összes lakosság egészségére, nevelésére és kényelmére czélszerűbben használtassanak fel, hogy meggátoltassék az alkalom a részegeskedésre, elháríttassanak az akadályok, melyek a vagyonatlan osztály boldogulásának útjában állanak.

Ugyan ily elveket hirdetett Chamberlain irodalmi működésében is, mely főképp politikai nézeteinek részletezésére vonatkozik. Már 1873-ban megjelent tőle a «Fortnightly Review» című tekintélyes folyóiratban egy czikk «A liberális

lyek élethál-harczában fogyasztja a szellemi mivelődés nagy tökéjét, addig egy egyszerű tudós, szerény szobájában megvonulva csendes munkásságban töpreng oly fölfedezés fölött, mely közös javára szolgáljon a szenvedett emberiségnek vallás-, nemzet- és rangkülönbség nélkül s a tudomány jótékony kezével nyújtson gyógyító irt a beteg szenvedet. És minő betegségekben! Egy pusztító vész, mely névtelen rettegés tárgya milliók előtt, mely a halál szomorú folyamatát az undor vonásával tetőzi be, megfosztva minden emberi és erkölcsi emelkedettségétől, mely az utolsó perczek komoly ünnepélyességét jellemzi s az állat színvonaláig süllyesztve alá a tetszetlen szenvedőt. A természet mély és igaz elvét, hogy mindenki úgy hal meg, a mint élt s a nemesen végzett életből kiröppent lélek nyugodt méltósággal kell hogy ott hagyja porhüvelyét, még a halál sem zavarván harmoniáját — kegyetlen gúny tárgyává teszi e szörnyű kór, a veszettség, mely nem a test egészségével való visszaélésnek méltó büntetése, hanem szenvedetlen véletlen szándéktalanul felidézett folyamánya.

Ha valaki, az emberiség jólétén munkálkodó,

úgy az bizonyára örök halálra kell, hogy kötelezze embertársait, ki a tudomány eszközeivel legyőzni segíti a társadalom e közös rettegett rémét. A könyvnyomtatás feltalálása óta nincs a civilizáció nagy vívmányai között egyetlen egy se, mely fontosabb volna eredményeiben ez egy-nél s méltóbb arra, hogy képzettek és tudatlanok, kunyhók és paloták lakói közt ismeretessé tegye nevét annak, a ki minden várakozást felülmúló sikerrel szentelt éveket e kérdés megoldására — a genialis francia tudós — Pasteur Lajosnak.

Mi, e lapok hasábjain, már pár évvel ezelőtt, mikor e messze kiható tudományok hypotheziséis úgyszólván első kísérleti stádiumait élte, kötelességünknek tartottuk számot adni Pasteur kutatásainak mihamelhetően s azóta ismételtlen ismertetéit lépésről-lépésre tett újabb fejlődését. De a mit akkor még senki sem állíthatott teljes bizonyossággal, hogy vajjon a gyógy mód végleges felgyógyulást eredményez-e, az most szintén kétséget kizárólag bebizonyosult s el lehet mondani a kiállott tűzpróba s a kezeltéken tapasztalt eredmények után, hogy a legirózhatóbbika minden köröknek, az ebdüh, többé nem tartozik a gyógyíthatatlan betegségek közé.

Ismerték és rettegették a veszettséget már a legregibb korban, az egyiptomiak, zsidók, görögök s rómaiak is. Arisztoteles úgy írja le, mint az ebeknek beteg állapotát, melyben azok dühössé lesznek s a mely állatot megharapnak, az megvesz. Csak az a különös, hogy míg Arisztoteles szerint a betegség minden állatnál halálalá végződik, a megharapónál és megharapottnál egyaránt, addig az emberre nézve nem találja veszélyesnek. Későbbi görög és római írók azonban már az emberek veszettségéről is tesznek említést s annak gyógyításáról is írnak, így Galenus, Coelius Aurelianus, stb. Ma már tudjuk, hogy a veszettség az egész világon előfordul s a kutyák, rókáik és farkasok veszettsége sokszor járványszerűleg lép föl s nagy pusztításokat okoz. Így észlelték ebdüh-járványt legelsőbb 1586-ban Felső-Olaszországban, majd 1712-ben hazánkban és Törökországban. Hamburgban 1851—52-ben 267 ebdüh-estet lett följegyezve, Bécsben 1873 és 76-ban észlelték, 1872-ben pedig Karinthyban a rókákat közt pusztított nagyban a veszettség.

A közönség nagy része azonban még a veszettség tüneteiről sem bír megfelelő fogalmakkal, azért bevezetésül néhány szót kell szólnunk az ebdüh jellemző vonásairól, a mint azok az úgynevezett lappangó időszak után nyilatkoznak, mely lappangó időszak maeskánál 14—30 nap, lónál 30—60 nap, szarvasmarháknál több hónap, juhnaál s kecskénél egy hónap, s így tovább.

Dr. Laufenauer, egyetemi orvosunk e kiváló jeles tagja, ki nemrég a veszettségről nagy érdekű felolvasást tartott, az ebdüh lefolyásáról ez alkalommal a következőket mondta.

Az ebdühnek két alakja van: 1. a dühöngő veszettség, 2. a csendes veszettség. A dühöngő veszettség ismét három időszakra oszlik: a búskomorság, az izgatottság és a hűdés szakára. Az első időszakban az állat egészen megváltozik, szomorú, duresz, barátságtalan lesz, elbujik, étvágya nincs, gazdájának nem engedelmessékedik s mindenféle tárgyakat, fát, vasat, rongyot nyel. Ez időszak 2—3 napig szokott tartani, s ha ilyenkor a beteg állatot eltávolítjuk, sok szerencsétlenségnek elejét vehetjük.

A második időszak fokozódó nyugtalankodásban, izgatottságban árulja el magát. Az állat ide-oda szaladgál, tépi a függönyöket, falra ugrál, majd figyelme megáll, aztán felvonit, mintha hallucinációkban szenvedne. Hangja ekkor már rekedt, esaholása rikácsoló, alsó állkapcsa lelóg, száját hab lepi s sokszor nyelve is kilóg. E mellett mindig nyeldest, mintha valami torkán akadt volna. Szeret elköborolni hazulról, s ilyenkor legharapósabb. Téves hit azonban az, hogy az állat kerülne a vizet; ellenkezőleg, néha mohón iszik, sőt a vízbe bele is ugrik. Tekintete merev, mindenek neki megy, s szeméi lázasan fénylenek. Ez izgatottsági szak tartama 3—4 nap.

Végre a hűdés szakában az állat lesaványodik, szőre piszkos, borzas, szeméi üvegesek, járása tántorgó, egész testében reszket, görcsösen rángatózik s 5—6 nap alatt kimúl.

A csendes veszettség körképe csak abban különbözik az előbbentől, hogy az izgatottság szak hiányzik benne, s gyorsabban foly le. S mivel sokan ez esetben nem is ismerik fel a veszettséget, ez az óvakodást igen megnehezíti. Rókáik, farkasok, borz, görény, sakál, hiéna,

macska, ló, szarvasmarha, juh, kecske, házinyúl és sertés veszettsége teljesen hasonló a kutya-kéhoz. Baromfiak is megkaphatják s ilyenkor nyugtalanul válnak, tolluk felborzolt, csőrökkel, karmaikkal ide-oda támadnak, karmolnak, s az embert is fenyegetik.

A mi már most a veszettség fertőző hatályát illeti, úgy tapasztalták, hogy veszett állatok húsának élvezete nem veszedelmes. Thouvenin francia orvos például veszett marhának húsából beefsteakot készítettett s azt nyugodtan elköltötte, a nélkül, hogy baja lett volna. De nem fertőző a veszett állatok teje sem. A veszettség mérge mai ismereteink szerint az állat nyálához, vérehez, nyálmirvegyeihez, agy- és gerincvelőjéhez van kötve. Öltásokat ez anyagokból más állatokba, oly ezébből, hogy azok a veszettséget megkapják, már régen tettek Pasteur előtt. De még e mérge hatálya is csak akkor fogékony, ha bőrtől védetlen nyílt helyekre, tehát sebekre vitetik által. A legkisebb harapás vagy karcolás elég a mérge bevándorlására, ellenben hatástalan marad e mérge még a szem köthártyáján is. Fontos mozzanat még az is, hogy fertőzés, illeleg oltás által átvihető a betegség állatról emberre, s emberről állatra, viszont állatról állatra is, de emberről emberre átvitt betegségről nincs tudomásunk s ezért indokolatlan a veszett embertársainktól való túlságos irtózás.

Mindenki ismeri azt a közhitét, hogy veszett állat harapása után a veszettség 9 nap, 9 hét, 9 hónap, 9 esztendő alatt tör ki okvetlenül. Főlösképpen mondani, hogy ez állítás minden alapot nélkülöz. Először is pontos statisztikai számításra támaszkodva bizonyosra vehető, hogy nem minden veszett állat harapása feltétlenül fertőző, sőt általában a megharapottak csak 8 százaléka kapja meg a betegséget. A mi pedig a lappangó időszak tartalmát illeti, ez átlag 1 és 3 hónap között ingadozik s ha némely tudósok 10, 18, sőt 20 évről is írnak, ezeknek nem adható feltétlen hitel. Befolyást gyakorol azonban a lappangás tartamára a kor is, mert ifjabbaknál rövidebb, időseknél hosszabb. De befolyást gyakorol magára a fertőzés lehetőségére is a harapás helye, terjedelme stb. Bouley szerint arczon történt harapások a legveszélyesebbek, továbbá kisebb sebek veszedelmesebbek a nagyoknál.

Embereknél a betegség lefolyása általában hasonló az állatoknál tapasztalathoz. Égy úgy megvan a három időszak, csak hogy még borzalmasabb, számadóbb jelekben nyilatkozik.

A búskomorság időszakát itt még fokozza a a borzasztó betegség tudata. A beteg kerül a társaságot, izgatott, ingerült lesz, álmából felkel, étvágya nincs, a harapás helyén bizsergést érez. Két-három nap múlva átmeleg betegsége a második időszakra, ingerlékenysége fokozódik, érzékre gyorsított, fény és zaj iránt nagyon érzékeny lesz. Majd légzési és nyelési görcsök lépnek fel. Tulajdonképen vizizsónnyról azonban — mondja dr. Laufenauer — szó sincs. A legtöbb beteg megiszsa a vizet, tejet és orvosságokat, csak hogy nagy kínok között, mert minden nyelési görcsöket vált ki a nyeldekli izmaiban.

Néha folytonos nyáladozás, állkapcsok görése és fogcsikorgatás is járul a felsorolt tünetekhez. A beszéd akadozó, dadogó, a beteg egész testében reszket, sőt deliriumai vannak s nem ritkán valóban dühöngővé válik, kit le kell fogni, hogy véresre ne verje magát; azt azonban, hogy harapni akarának, bátran költeménynek lehet bélyegezni. 1—2 nap múlva áll be a benuálás szakja. A beteg csendesebbé lesz, nem nyúl már torka felé, mintha beleakadt darabot akarna onnan eltávolítani, de reszketése időnként görcsös rángásokká fajul, lélekzése mind nehezebbé válik s egy erősebb fuladozó roham véget vet életének.

Vannak esetek, midőn a veszettség merőben képzelte valami és nem egyéb mint nagy foku idegesség, sőt tekintélyes orvosok is léteznek, így Lorinser, bécsi kórházi igazgató, kik általában minden veszettséget a túlságos félelem és rettegezésből származot idegbajra vezetnek vissza. Ha ezt nem fogadjuk el, az a kétségtelen, hogy van egy fajta veszettségnek, mely az igazival teljesen azonos tüneteket mutat és még sem egyéb az ideges emberek képzelődésénél. A francia Trouseau két ilyen esetet említ; egyiket egy Joupitre nevű földbírtokoson észlelte, kit kutyája megharapott, veszettségre mutató tünetek közt; pár hónap múlva, husvét vasárnapján, bő ebéd után egyszerre csak rosszul érezte magát, fölugrott s azt kiáltotta: fogjatok meg, veszett vagyok! És

csakugyan elkezdett félbeszólni, nyelni, inni nem tudott. Felesége azonban nem vesztette el lélekjelenlétét, azt hitte, hogy legfőkébb gyomrát terhelte meg, s nyeldeklijét egy előkapott ludtollal kezdte csiklandozni, s íme az operáció sikerült, a férjnek semmi baja sem lett.

Más alkalommal egy párisi törvényszéki elnök lovagolt ki, míg kutyája fel-felugrándozva kísérte. Egyszerre egy szembejövő birkanyáj közé rontott, s azok közt többször megharapott. Erre a kutya kinézése is egészen megváltozott, rendkívül nyugtalan volt, még néhány tehenet s kutyát is megharapott s végre átuszva egy patakot, eltűnt. Néhány nap múlva kimultan találták; a megharapott állatok közül pedig néhány megveszett. Az elnöknek most eszébe jutott, hogy a kutya az ő kezét is megnyalta s mi több, kezén épen karcolások is voltak. Irizatos félelem fogta el, nem tudott hozzájutni a vízhez, abban a hitben, hogy meg van veszve. Orvost hittak, s mikor vélt betegsége már 10 napig tartott, ezek mondták neki, hogy már csak azért sem lehet veszett, mert akkor már több nap előtt meg kellett volna halnia. Mikor az orvosok nyomtatásban előmutatták neki, hogy a veszettség lefolyása csak 3—4 napig tarthat, összeszedte magát s lassanként lecsillapodott; azóta sem tört ki rajta a veszettség.

Talán a mondottak után könnyebben érthető lesz az az eljárás, melyet Pasteur a veszettség gyógyítására a himlőoltás analogiájára preventív alkalmaz. Mi már ismertettük az eljárás tudományos elveit a „Vasárnapi Ujság” 1884-iki 23-dik számában, most csak röviden térünk vissza rájuk, hogy összefüggésbe hozzuk az előbb mondottakkal. Tudjuk, hogy Pasteur eljárása egyszerűen azon az elven alapszik, hogy a veszettség mérget többszörös átoltások által annyira szelídítse, hogy az védő oltásokra alkalmas legyen. E célra Pasteur veszettségben meghalt ember gerincvelőjéből egy kis darabkát házi nyúl kemény agyburokja alá helyez, trepanatio, azaz agylekés útján. A nyílás felett a sebszélek egyesítettnek, az állat élve marad, de 15 nap után a veszettség kitor rajta. Most az elhullott állat gerincvelőjéből újra egy második, harmadik, negyedik s még több nyulat olt be, úgy hogy ezeknél a lappangás időszaka mind rövidül, míg végre a 60-ik állattal csak 7 napra száll le. Az elhullott házi nyulat gerincvelője ragályossá bizonyos idő múlva megszeli, sőt idővel el is tűnik, úgy hogy kutyákat ilyen felosztalott anyaggal beoltva mindennap, kezdve a legregibb, tehát leghatálytalanság gerincvelőtől a legújabbig és legfertőzőbbig — idővel ellenállóvá lehet tenni úgy, hogy a legerősebb mérge sem fog többé rajta.

Ötvenszer tett Pasteur előbb állatoknak kísérletet, míg végre eredményében oly biztosnak érezte magát, hogy embereken is alkalmazhatta fölfedezését, első évben egy Meister nevű pásztorfiút, kiről sokat írtak annak idejében a lapok, s ki ma is, fél év után, még egészséges.

Természetesen fontos körülmény az is, hogy az ebmarás után legalább harmincz napon belül vegye igénybe a megmarat az orvosi segélyt, mert ez idő után már maga Pasteur sem segíthet a betegben. Mindaddig Pasteur összes betegei közt csak egy leány halt meg az ebdühben, az is azért, mert 37 nappal a marás után jelentkezett s már Pasteur fel sem akarta venni. Pedig már több mint 200 szerencsétlen fordult meg keze alatt s köztük egy pár magyar ember is, kik messze földről keresték bi bizalommal az emberiség e nagy jövőjét.

Az „École Normale” melletti helyiségben, hol Pasteur és családja laknak, foly reggelentek a műtét, melyet nem Pasteur végez, mert neki nincs orvosi oklevele, hanem utasításai szerint dr. Gaucher. A laboratorium látogatója itt láthatja azokat a házi nyulatokat, melyeket Pasteur kloroformmal beolt. A mester, ki maga a megtestesült szelidség és gyöngédség, lehetőleg enyhíti szenvedéseiket. Maga a tulajdonképeni műtétet különben alig is okoz némi kis fájdalmat. A védőoltás 8—10 napig tart, s mint dr. Babes, a Pasteur eljárása tanulmányozására kormányunk által kiküldött fiatal orvos elárja jelentésében, egy órával a beoltás előtt Pasteur elővesz egy 14 nappal előbb felakasztott gerincvelőt, abból 1—2 centiméter hosszú darabot levág, s azt kis üveghen 20 gramm bouillonnal összerázza. Ugyanazt teszi

Hyndmann.

Ki vág közé először?

Burns.

Gyors igazságszolgáltatás.

a 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, és 5 nap előtt nyert és szállításra felakasztott gerinczagyval. Minden nap a kar más-más oldalán történik az oltás.

Nem nehéz előrelátni, hogy ily eredmények után a védhimlő-oltó intézetek mintájára sietni fognak mindenütt veszettség ellen oltó kórházakat is felállítani, s az emberiség megszabadul egy rettegett ellenségétől, mely oly sok nyomorúságot okozott már. Pasteur nevét pedig halás tisztelettel fogja emlegetni a késő utókor is, ha olvasni fog azokról a rémes esetekről, melyeknek irtózatához képest a halál gondolata is csak megnyugtató lehet.

A MUNKÁSOK ZAVARGÁSA LONDONBAN.

Február 8-án az angol fővárosban a munkások és a foglalkozás nélküli tömegek oly rendkívüli zavargásban törtek ki, mely London újabb történetében egészen példátlanul áll s egy kis forradalomnak is beillt, úgy hogy az egész művelt világ figyelmét magára vonta, mint ama társadalmi seb egyik jelensége, melyről az angol főváros, a milliósok és nyomorultak e klaszikus hazája, már régóta ismeretes. Nem feladatunk itt e tünetes politikai jelentőségét mérlegelni és okait kutatni; de, mint korunk egyik feltűnő jelenségét, néhány képben mi is föl akarjuk mutatni, elmondva egyetnást az eseményekből, a mi e képek megértésére mulhatatlanul szükségesnek látszik.

A „forradalmi, társadalmi és demokráciái szövetség” nevű, eddig különben csendben működő szocialista testület vezérei népgyűlést hirdettek ki a mondott napra a Trafalgar-square-re. E tér London legelőkelőbb városnegyedében, az úgynevezett Westenden van, nem messze a parlamenti palotától és a Westminsteről s a város legszebb terei közé tartozik, melynek egyik részén a nemzeti képtár palotája áll, közepén pedig a trafalgar győz, Nelson admirál tiszteletére emelt oszlop, szökőkutak között. A népgyűlésnek határozott szocialisztikus célja volt, agítani a vagyonosabb osztály ellen a nyomorral küzdő nép érdekében. De kezdetben elég csendben folyt le, csak később fajult a dolog komolyabb kihágásra. Több népszerűtlen szónokot, kik nem beszéltek a tömeg szaja izére, megugrasztottak, vagy a szökőkút medencéjébe dobtak, s midőn egy szónok a gazdagok könyörületére hivatkozott, általános felkiáltás hangzott! Nem könyörületre, hanem munkára van szükségünk. A vezérek nagy zajt csináltak a népgyűlésen, veres zászlóval vonultak ki s csakha-

A munkások barátja.

Bizalmas kapacitálás.

Mit tegyünk?

mar óriási néptömeg gyűlt össze a tágas téren, a hírlapok becslése szerint mintegy 20,000 főnyi. Több helyen tartottak szónokokat, a nemzeti képtár lépcsőjén s a Nelson-oszlop körül. Ez utóbbiak a követelésekben aránylag higgadtabbak voltak s csak azt hangsúlyozták, hogy az óriási fővárosban élő tömérdek munkanélküli szegények számára az államnak kötelessége közmunkát nyújtani. A képtár előtt azonban a veres szocialisták hevesen léptek fel. Többek között Burns, ki Nottinghamban a legutóbbi általános választásoknál megbukott s egy híres szocialista vezér, Hyndman már azt is hangoztatták, hogy közel van az idő, midőn a népek a

Külön hallgatóság.

A Hyde-parkban, London egyik legnagyobb és leglátogatottabb helyén, a zavargó tömeg újabb összegyűlt, néhányan tüzes szónokokat tartottak s azután ismét megkezdődött a rombolás műve, különösen az Audley-utczában számos üzletet raboltak ki. Így egy ékszerész, egy bormérész, egy baromfikereskedő boltját s egy mézsáros üzletét. A mit el nem raboltak, azt széthányták az utczák s összetörték. Időközben azonban a rendőrség nagyobb számmal gyűlt össze s erőlyesen lépett föl ellenük, úgy hogy az este beáll-

Mit tegyünk?

tával már szünni kezdett a rablás s a szorongatott tömeg a nagy Oxfordstreet mellékutcaiban oszlott szét. Éjjelre minden elcsendesült. Következett két nap ismét voltak apróbb tüntetések és csoportosulások. Különösen a Trafalgar-square környékén, hol nagy csoport rendőrség állott. De bár ismét fosztogatásoktól tartottak a ezért a Westenden s a Strandon levő boltok már kora délután be is zártak, rablási kísérletek többé nem történtek s újabb elfogatások is gyéren fordultak elő. Ma már ismét csend van az óriási Londonban; de a társadalom éhező nyomorultjainak ez erőszakos fellépése még mindig foglalkoztatja a nagy város műveltebb köreit s igen sokan vannak, kik e kitörést nem tekintik mulékony jelenségnek, hanem olyannak, mely talán nagyobb mértékben ismétlődhetik s épen ezért komoly intelmet foglal magában, hogy az alsó néposztályok szármalmas sorsának enyhítésére történjen valami.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Györfi Vilmos költeményeire előfizetési felhívás jelent meg. Almási Balog Tihányi, Bereczik Árpád, Dalmady Győző és Radnai Rezső rendezik sajtó alá a 30 ívre terjedő kötetet, mely ápril havában fog megjelenni. Az előfizetési felhívást az elhunyt költő özvegye maga bocsátotta ki, s felhívó szavai bizonyára mindenütt visszhangot fognak kelteni, a hol Györfi nevét oly sokoldalú működése ismeretessé tette. A felhívás ezeket mondja:

„A sajtó által felejthetetlen férjem halálakor nyilvánult közöshajnak teszek eleget, mikor drága halottomnak eddig gyűjteményben soha még nem jelent eredeti költeményeit közrebecsoltam. De kötele-séget is teljesítek, melylyel tartozom úgy az ő emlékezetének, mint árva hagyott gyermekeimnek. Kiknek atyjuk szellemi kincse képezi egyetlen örökségét. Nem a lelkesnek kérek elismerést, nem is a költőnek babért, csak az embernek emlékeztetést akarom megővni a feledéstől. Mint lelkeszt csak felekezete ösmehette, mint író csak a költészet iránt érdeklődő méltányolhatta, s itt is, ott is elérhetettek a vélemények, de mint embert mindenki szeretete. Szeretett egyénisége pedig minden sokoldalúságával eredeti költeményeiből domborodik ki leginkább, ezek mutatják egész teljességében az embert. Vallásos költeményeiben, oltár előtt mondott himnuszokban s konfirmációi áldásaiban ott látjuk az igaz hívőt; hazafias dalaiban a honfit és polgárt; szerelmi és családi költeményeiben a fiút, férjét és apát; gyermekverseiben a kisválgát igaz barátját; vegyes és elbeszélő költeményeiben pedig mind azon többi vonásokat, melyek egyéniséget kiegészítik. Ezért vállalkoztam e költemények kiadására. A kötet következőképp oszlik föl: 1. Elbeszélő költemények, 2. Vegyes költemények, 3. Imák, 4. Áldások, 5. Gyermekversek, 6. Szerelme és család. Ezekhez még a költő élettrajza és arcképe járul. Előfizetési ár 2 frt, diszkótésben 3 frt, s ez összeg a költő özvegyének nevére czívezve, Budapest, VI. Vörösmarty-utca 32 sz. a. intézendő.

Vasuti szótár, szerkesztette Révész Sámuel, m. k. vasuti mérnök. A vasutak üzletében a magyar lényen a hivatalos nyelv, nagy szükség van oly kézikönyvre, mely a műkifejezésekre ne csak utbaigazító legyen, hanem az egyöntetűséget is elősegítse a forgalmi, üzleti és egyéb szolgálati kifejezésekben. Nem közönséges szakismeret kellett oly szótár megírásához, mely a technika legkülönbözőbb ágai mellett még a kereskedelem, a forgalom annyi benső dolgai, nemzetközi szokásait, stb. foglalja magában. Révész Sámuel a szakirodalomban jó névvel is bír, s vállalkozását kellő alapon létesítette. Nem szócínálásra adta magát, hanem az idegen nyelvű fogalmakat fejezi ki magyarul, felhasználva a hazai technikai irodalomban eddig elfogadott műszavakat. A munka terjedelmét nevelte, hogy a használhatóság szempontjából adni kell a kifejezéseket, fogalmakat és műszavakat nemcsak magyarul, de idegen nyelveken is, mert a ki például németül, vagy francia nyelven ismeri azokat, s magyarul akarja megtudni, egész szótárt kellene végig betűznie, míg rátaláljon a keresett kifejezésre. A szótár tehát három részre oszlik. Az egyik rész magyar-német-francia. Betűrendben következnek a magyar kifejezések, mellettük a német és francia. A kötet végén pedig, szintén betűrendben, a francia műszavakat találhatni meg, utálással, hogy a szótár mely lapján van meg a magyar értelmezés. Most a második rész jelent meg a szótárból, melyet a magyar vagy francia kifejezésekből kiindulva lehet használni. A német-magyar-francia rész korábban megjelent. Nem csupán a szorosan vett

vasuti műszavakat adja, hanem általában az iparos és üzleti életben folmerülőket is. A szótár kéthasábos szövegeit közül minden lapon s így is 842 nagy negyedréti oldalt foglal el. Ára 6 frt, s Kilián Frigyes egyetemi könyvtáros bizománya.

Magyar irálytan, a stilisztika első része, a gymnáziumok és reáliskolák negyedik osztálya számára, írta Góbi Imre gymnáziumi tanár. A Franklin-társulat kiadása. A tankönyv a közoktatásügyi kormánytanterve értelmében készült. Az elméleti részben is bő példákkal magyarázza, a mit fejtet, s ezenkívül külön részben olvasmányokat ad legjobb íróinktól és költőinktől. Szabatosan fejteti az irály kelleit, s a felhozott példákban nemcsak azt mutatja meg, a mi kötérsére való, hanem a kerülendőt is. A versant szintén jól tárgyalja, s ezen látszik, hogy a szerző maga is otthonos a költészetben. A magyarosságról, a magyar versidomról külön szól. Az olvasmányok közt nem csak újabb íróinktól, hanem a múlt századok irodalmi emlékeiből is vannak példák. Ára 80 kr.

„Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben” most megjelent 6-ik füzetében be van fejezve a monarchia hegy- és vízrajzi leírása Sonklar Károlytól s megkezdődik a geológiai tájékozás, melyet Hauer Ferencz után Szabó József dolgozott át. A füzet képeit, melyek a kis alföldet Komáromnál, a Gravosa és Ragusa táját, a dunai Vaskaput, az Enns folyó áttörését s a weissenfelsi tavat ábrázolják, mind Lichtenfeld Ede, a bécsi képzőművészeti akadémia ismert tanára rajzolta. A kezdő kép Karger Károly, a záró kép Trentin Ágost munkája. A füzet ára 30 krajczár.

Mosolygó kisasszonyok, elbeszélések, írta Thewrewk István. Ot elbeszélés és rajz teszi a kötet tartalmát, melyhez Pataky László készített címlapot és néhány illusztrációt. A kiállítás csinos. A szerző a legifjabb írói nemzedékből való. Egy kötet elbeszélése azonban már előbb is megjelent. Az utabban mindenre meglátja a fejlődés, de meglátja az ifúság is, mely még csak a felszínre látja az életnek. A könyv czíme azt kívánja jelenteni, hogy a hölgy-olvasóknak remél egy pár derült órát szerezni. Ára 1 frt 60 kr.

Nemzeti színház. Február 12-ikén a nemzeti színházban olyan francia színmű került előadásra, mely magyar vonatkozású: „Zilah herceg”, írta Jules Claretie, a Théâtre Français igazgatója. Először mint regény jelent meg, s akkoriban volt szó bőven róla; magyarra is lefordították; a szerző pedig a regényt drámmá is átírdította, s elég hatásos szindarab lett belőle. Nemzeti színházunk tehát ellen nem állhatott és „Zilah herceget” itthon is megmutatta a színpadról, noha Claretie jobb elbeszélő és regényíró, mint színműköltő, és drámájának magyar anyaga épen nálunk tűnhetik föl egész kirívóságában. A mi drámájában magyar, az természetesen egy csöppet sem magyaros; még a neveken is kellett itt-ott segíteni, hogy magyar nevekkel viljanak. Különben is az események színhelye Páris, az utolsó felvonást kivéve, mely Magyarországon, Várhelyi birtokán történik. Az előjátékot mely a szabadságharc egy epizódja, a magyar színre való alkalmazásban elhagyták, úgyis nagyon fantasztikus. Párisban élő magyar menekültek szerepelnek a színműben hőse egy magyar cigány lány, mert a francziák Magyarországot cigány nélkül nem képzelhetik. A legtalálóbb vonás még a magyarok ellenszenve az oroszok iránt. Mind a regényben, mind a színműben Claretie a legnagyobb rokonszenven nyilvánlik a magyarokról. Az ő voltaképeni célja különben nem volt egyéb, mint egy romantikus tárgynak keretet találni, s egy párt excentrikus alakot a párisi közönség előtt elfogadhatóvá tenni.

Az előjáték, melyet azonban nálunk nem adtak elő, egy csatakép 1849-ből. Az oroszok elleni csatában elesik az öreg Zilah herceg, s fiát, Andort, Várhelyi gróf fogadja fiál. Akkor esett el, mikor egy cigány csapatot akart kiszabadítani az oroszok kezéből. Az oroszok elrabolnak egy „La Tisza” nevű cigány nőt is, ki aztán egy orosz herceg kedvese lesz. Ennek leánya Marcsa, a dráma hősnője. A dráma Párisban kezdődik, Dinati grófnő szalonjában, ki igen jól festett vídám alak, és a nihilisták nagy hírétől is borzongó Vogotzin orosz tábornokkal együtt a darab derűs részét képviseli. Megtudjuk, hogy az orosz tábornok, ki Tiszát magával ragadta s ki herceg is volt, nőül akarta venni a cigány lányt, azonban ez jobban gyűllötte az oroszokat, hogysem hercegnő lett volna. A tábornok és Tisza már meghalt, s leányok Marcsa, öreg rokoná-

val Vogotzin herceggel Párisba jött. Szeszélyes, szilaj természet. Dinati grófnő Zilah hercegnek szánta, szeretik is egymást, de Marcsa küzd a frigy ellen. Várhelyi gróf is közelbel, mind hiába. Az ok igen sötét. Marcsa a könnyűhivés áldozata lett. Maróthi gróf (Várhelyi másik fogadott fia) hitegette szerelmével. Maróthi újr előlái szerelmével. Marcsa fölhabodva ragad korbácsot, megüti, kikérgeti, sőt ráusztja komondorjait, melyeket házánál tart. A kutyák összenarják Maróthit. De nem ölik meg, Maróthi kigyógyul s aztán elutazik az orosz nihilisták közé, de előbb egy levelet hagy hátra nevelő apjánál, hogy azt majd az esküvő után adja Zilah herceg kezébe. Marcsa bizonyos jelekből azt hiszi, hogy a hercegnék Maróthi mindent elmondott, s a herceg megbocsátotta az ő multjának foltját. Az esküvő tehát megtörténik; az esküvő után kapja meg a herceg Maróthi levelét, melyhez Marcsának hozzá írt levelei mellékelvél. A herceg szegénytől és hargatól eltele tasztja el magától nejét. A darab negyedik felvonása Magyarországon, Várhelyi birtokán játszódik. Várhelyi visszatérhetett hazájába, sőt Bécsben kieszközlötte, hogy a nihilistákkal együtt elfogott Maróthi haza jöhessen. Haza is jön és Várhelyi ekkor szemrehányást tesz neki alávalóságaiért, s ő, a nevelő apa, kényszeríti, hogy megvívjon vele, mert őt használta föl, hogy a levelek Zilah herceg kezébe kerüljenek. Eljön a herceg is, sőt Marcsa szintén, ki még egyszer látni akarja férjét, mert a bánat betegé tette. A herceg nagy meglepetésre érkezik. Várhelyi párbajban agyonlőtte Maróthit, s itt találja nejét, kinek most már megbocsát, de az karjaiban hal meg. Ez a színmű meséje. Középszeri darab, élénk részekkel, de lefordítását bizonynyal csak magyar vonatkozásainak kell tulajdonítani.

Marcsának sok erős mozzanatról álló szerepében P. Márkus Emilia mely érzéssel és hűvel játszott, s a közönség sokszor kitapsolta. Prielle Kornélia (Dinati grófnő) és Ujházi (Vogotzin) a színmű két vez alakját művészetileg teremtette meg. Nagy Imre (a herceg), Gyenes (Maróthi), Bercsényi (Várhelyi) játszották a nagyobb szerepeket a kifogástalan előadásban.

A népszínházban a közelebbi napokban két eredeti népszínmű századik előadását ünnepelték meg. Tóth Edélt „A falu rossza” e hó 13-ikán Csépreghy Ferencztől pedig „A sárga csikó” e hó 14-ikén került színre századikszor a népszínházban. „A falu rossza” ezenkívül a nemzeti színházban is többször adták, ott nyervén el egy pályázaton 100 darab aranyt. Egyik darab szerzője sem érte meg műve századik előadását. Mily vesztőség haláluk a népszínmű-irodalomra nézve, ezen jubiláris előadásokon kívül is sokszor emlegettek. A századik előadás pedig, melyet a népszínház a legjobb közreműködőkkel rendezett, egyenesen ráirányozta a figyelmet a nagy vénájú két szerzőre, kik a népszínművet oly virágzóvá tették, s ők magok oly gyorsan elhervadtak, még fiatalon, költői erejük teljességében. A közönség mind a két estén szorongásig megtöltötte a színházat, élvezte a két mesteri és költői színművet, és tapsolta a népszínművek élető lelkét, Blaha Lujzát, a ki bámulatos üdéségtől tökéletesen megtartotta, sőt talán még gazdagabbá tette a századik előadásokra.

„A falu rossza” 1875. január 15-én került színre először a nemzeti színházban a hol 18-szor adták; a népszínházban pedig ugyanazon év november 29-ikén. Rendes szereplői közül Tihanyi (Gonosz Pista) elhalt. A „Sárga csikó” első előadása 1877 decz. 14-ikén volt. A pusztabíró szereplői közül egymás után haltak el Együd, Szombathelyi és Tihanyi. — A századik előadások alkalmából a népszínház személyezte, Evva Lajos igazgató vezetése alatt, e hó 13-án délután kiment a temetőbe, fölkeresték a két költő sírját, s babér koszorúval díszítették. Meglátogatták Tihanyi sírját is. A férfiak egy-egy alkalom-szerű dalt énekeltek (Tihanyinak az ő legkedvesebb népdalát) s kalaplevételkel hangos „Isten veletek”-kel búcsúzott el felejtethetetlen három halottjától. Együd iránt, a ki a váci temetőben nyugszik, csak kegyelet szavakban nyilvánult a megemlékezés.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémiá febr. 15-iki ülése csupa vendégek dolgozatainak bemutatásából állt. Stoecek József elnököl s a napirenden] szakszerű tárgyak voltak.

Horváth Géza bemutatta Liebermann Leónak, az orsz. vegykísérleti állomás igazgatójának dolgozatát embrio kémiai vizsgálatok eredményéről. A dolgozat két részből áll. Az első a tujktojás néhány kevésbé ismert alkatrészéről világosít fel; a másik rész pedig a csirapján kémiai vizsgálatáról. Szintén Horváth mutatta be Pungur Gyula tanár dolgozatát: „Adatok egy kevésbé ismert szöcske-faj természetrajzához.” Pungur a tücskök és szöcskék természet-rajzához, a felső szárnynak hangszervé való átdomulását már régebben tanulmányozza s ehhez terjesztett elő most újabb megfigyeléseket egy

kevesebb ismert szöcskéről. Ezután Szabó József mutatta be Szádeczky Gyula egyetemi tanársegédnek „A magyarországi obsidiáni geológiai és petrográfiai ismertetése, különös tekintettel a riolitok keletkezésére” című dolgozatát, mint az egyetemi ásványtani intézetben készült dolgozatot. Wartha Vince Grittnér Albert és Seilasi Jakab értekezését mutatta be a gyantasav meghatározásáról. Szily Károly pedig átadta megbírálas és kiadás végett Fuchs Károly tanár dolgozatát „Adalékok a hajó-vesség elméletéhez”.

A Petőfi-társaság e hó 14-ikén nagy hallgatóság előtt tartotta havi ülését az akadémia kisebb termében.

Az ülést Komócsy József elnök nyitotta meg néhány rövid szóval és a felolvasások sorát Szabó Endre kezdte meg Reviczky Gyula. „A törvény betűje” humoros költeményével, melyet a közönség derűvel fogadott. Bodnár Zsigmond egy vendégtől, Rakodczay Páltól olvasott föl jellemrajzt a magyar színészet egyik jeleséről, Kántornéről (1798–1853), ki az úttörők korszakában a legkitűnőbb tragikai művésznő volt. A nemzeti színház megnyitására félreértés következtében mellőzték s midőn később meg akarták nyerni, büszkén kitért. Dícsősége délpontján parancsot hajlamainak és lelépett a színpadról. Komócsy Józseftől az „Eugenia” című költemény következett, mely a francziák volt császárnéjáról szól, ki szépségben, fényben, hatalomban élt, s egymás után veszt el mindent trónt, férjét és fiát. Ő maga is meghal, mint fejedelemlő, de él benne az anyja, kinek fájdalomát festi a költemény befejezése. Végül Bercsényi Béla adta elő Vértési Arnold „A hitves” című elbeszélést.

A Szent-István-társulat évi nagy gyűlése márcz. 18-án lesz. A társulat legutóbbi választmányi ülésén gr. Károlyi Sándor kegyeletesen emlékezett meg Tarkányi alelnökéről, kinek temetésén a társulat három tag által képviseltette magát. Az egri káptalanhoz részvételtartot is intéztek. Az emlékbeszédet az 1887-iki nagy gyűlésen tartják Tarkányi fölött.

A magyarországi hírlapírók nyugdíjintézete e hó 14-ikén tartotta meg évi közgyűlését. Falk Miksa elnök betegeskedvén, Visi Imre alelnök nyitotta meg a közgyűlést, mely hangon emlékeztetett meg a hírlapírók működéséről. A közgyűlés igen rövid volt, mert mindenki megelégedéssel hallotta a Heltai Ferencz titkár által felolvasott évi jelentésből az intézet vagyonának gyarapodását.

Az elmúlt évben 28,504 frt 70 krral nőtt a tőke, a vagyon ma, az ötödik évben, 161,778 frt 12 krt tesz ki s ennek 95 százaléka kamatozó vagyon. A tagdíjakat rendesen fizetik; e czímen az intézet tavaly is 5220 forintot vett be. A nagy közönség minden rétege méltányolja az intézet nemes céljait s hála iránt érdeklődéssel karolja föl a hírlapírók nyugdíj-üggyét. A jelentés mindazokat fölserolja, a kik iránt az intézet különös köszönettel tartozik s a közgyűlés éljenzéssel kísérté a nevek fölolvastatását. Méga választmányi kiegészítése történt meg, s újra megválasztották az előbbi tagokat. Közgyűlés után lakoma volt Szikszay vendéglőjében.

Aurora-kör. A szépműlékű „Aurora-kör” neve alatt irodalmi kör alakult Budapesten, mely könyvkiadó egyesületté szervezkedik. Egyszersmind „keresztény írók” egyesülete öhajit lenne. Alakuló gyűlést e hó 17-ikén tartotta, s azon Berecz Károly elnököl. visszapillantást vetve a mult évtizedek kiadói viszonyaira s fejtegetvén, hogy az írók kiadók nélkül is érinthetessenek a közönséggel. Elnöklől B. Andráshy Gábor képviselőt választották meg; alelnökök lettek Tallián Ede zágrábi kanonok és Balázs Sándor, titkár Sziklai János dr., altitkár Gabányi Árpád és Fülöp Áron, szerkesztő Berecz Károly, pénztáros Seitz Imre, ellenőr Ebbecky Béla, gazda Erdélyi Gyula, második gazda Barthos József. A választmány tagjai: Verhovay Gyula, Dessewffy Arisztid, Concha Károly, Halász Dezső, Komlóssy Ferencz dr., Zimányi Ignác, Kulcsár Ernő stb. Könyvtárnok Pád Árpád. Az Aurora-kör a magyar nép közt kívánja kiadványait terjesztetni.

MI UJSÁG?

A királyné utazása. A királyné hosszabb tengeri kirándulást tett Miramareből a dalmát partok felé. Utközben kiszállt Fiumében is, meglátogatván József főherceg családját. E hó 17-ikén tért vissza 6 főségre a tengeri kirándulásból s ekkor is Fiuménál szállt partra, hol az udvari vonat várta, melyen a királyné este Bécsbe utazott.

Rudolf trónörökös egészségi állapota. Weilen lovag kormánytanácsos, Jókai Mór kérdészködéssére azt válaszolta, hogy a trónörökös már hosszabb idő óta panaszokodott, hogy nem érzi magát jól, de erőfeszítő vadászatokban és gyaloglásokban vált gyógy-módot találhatni, a mi neki sokszor sikerült már. Ez előtt mintegy három héttel neves és hóvizatos

időben töltött el egy napot „Wienerwald”-ban vadászva, s onnan áthűve érkezett haza. De még mindig nem akart pihenni; február 6-án végre kénytelen volt orvost hívatni és ágyba fektetni. Még akkor is több napon át magához hivatva Weilent, nagy népművei műve egyik szerkesztőjét s felolvasatott vele magának. De pár nap mulva az orvosok határozottan kijelenték, hogy minden szellemi munkától meg kell magát kímélni. Meghűlésből eredett baja azonban nem ad okot aggodalmakra, s nyugalom és egy kis pihenés Lacromában kell hozzá, hogy elmuljon.

A Gizella-alapítvány Magyarországon. Bécsben Gizella főhercegnasszony pártfogása alatt egy hatalmas egylet, az úgynevezett Gizella-alapítvány végez áldásos munkát a szegény leányok kiházasításában. Gizella főhercegnasszony, a ki Bajországon is sürűn gondolt hazánkra, legközelebb azon óhaját fejezte ki, hogy az egylet terjeszse ki tevékenységét Magyarországra és Magyarországon is válasszon magának tiszteltbeli elnököket. Az egylet legközelebbi gyűlésében egyhangulag Jókai Mór választotta meg e tisztségre. Jókai elfogadta a választást. Az egylet magyarországi megbízottja Chorin Ferencz orsz. képviselő, és ő fog pártfogásra méltó szegény magyar leányokat segélyezés céljából a Gizella-alapítvány igazgatóságánál ajánlata hozni.

Jókai Mór április közepén Dalmáciába utazik, onnét pedig átnegy Boszniába, hogy bejárja az okkupált tartományokat és adatokat gyűjtson új regényéhez. Utazásában Fesztay Árpád jeles festőnk és Thallóczy Lajos fogják kísérrni.

Munkácsy új festménye, mely Mozart utolsó perceit tünteti föl, legelőször Budapesten lesz kiállítva, ápril közepén. Csak néhány esztendővel még hátra a nagy festményből. A művész a mult héten már bemutatta egy társaságnak, melyben a francia főváros művészi és írói előkelőségei gyűltek össze. A párisi lapok elragadtatással írnak a festményről. A képen tudvaleg az a pillanat van feltüntetve, mikor a haldokló zeneköltő kívánságára barátai élénkelik a nagy költő utolsó zeneművét, a „Requiem”-et, melynek hangjait Mozart már haldokolva hallgatja. A kép bemutatása úgy történt, hogy abban a pillanatban orgona mellett csakugyan megszédültek a „Requiem” hangjai. Hir szerint a festményt már megvásárolták százezer forintért Bécs számára, hol a Belvedere képtárában helyezik el. Annyi bizonyos, hogy Bécsből lépéseket tettek a kép megszerzésére.

A nemzeti kaszinó Széchenyi lakomája. A nemzeti kaszinó nagy alapítójának emlékére e hó 14-ikén tartották meg a szokásos emlék-lakomát. A Széchenyi által hagyott serleg kiütésénél az alapító fia, gróf Széchenyi Béla mondott most beszédet. A lakomán jelen volt Tisza Kálmán miniszterelnök és gr. Andrássy Gyula is.

Gr. Széchenyi Béla atyjának családi és magán életéről sok jellemző vonást elevenített föl, fűi kegyelettel és hazafias szellemmel. Nem mellőzte az atya és anyja közti gyöngéd és nemes viszonyt sem, melyről a hitves oly feloldozásteli bizonyítást tett a döb-lingi sötét magányban is, hol 12 évig volt híjapolója és házaja sorsa fölött kettőtört szívének vigasztalója, bátorítója. A szónok megemlékezett gyermekkoráról is, külföldi intéseiről. Mikor őt és öccsét Ödönt 1858-ban külföldre küldötté, azt a tanácsot adta, hogy „bárme-ly járnak, becsültsétek meg a magyar nevet”. Még azt is kívánta, hogy nemzeti öltönyben utazzanak. Voltak Konstantinápolyban is, hol az osztrák nagykövet, báró Prokesch Osten és egyik követési titkára, Haymerle báró, a nemrég elhunyt külügy-miniszter, jónak látták a kormányt értesíteni a nemzeti viselettel üztött tüntetésről. Hazatérve, csak azért nem zárták be őket, utitársaikkal együtt, mert a huszadik évet nem töltötték be s nem akarták a suhancokból politikai mártirokat csinálni. „Meg-terve utamból — így folytatta gr. Széchenyi Béla — „Blick” című munkájának tisztázásával bízt meg, melylyel a már bukófélben levő Bach-rendszernek adt meg a kegyelmi főfőst. A feladat abból állott, azt Angliában a lehető leghamarább német nyelven: kinyomatni és vagy ötven példányt magammal kivenni. Sikerült mindkettő, dacára, hogy a rendőrség szelét kapván, a határokon mindig keményen átmo-tozott, sőt ingemim levetkőztetett. Fontos levelek kézbesítésével bízt meg Párisban, III. Napoleonnal és másokkal. Ezen leveleknek mindig csak egy és ugyanazon czéljuk volt, odahatni, hogy rábírassák őt 6 főségre, Ferencz József, ausztriai császár, hogy helyezné vissza Magyarországot alkotmányát és koronázásba meg magát meg levén arról győződve, hogy hűbb népe a magyárnál, erősebb ország a birodalomnak Magyarországnál nem létezik.” Szavait a szónok így fejezte be: „Széchenyi István fia, számos hibáik és gyarlóságai mellett, öröklöt-tek atyjuktól néhány erőnyeket is, melyek élén áll

szenvédelmes szeretetük hazájuk iránt és törhetlen hitük Magyarország fenmaradásában és jövőjében. Ezen eszméért lángolt a nagy hazafi, ezen cél eléré-seért szentelte életét; lebegien dicső szellem föl-tűnt, buzdította tetteire, munkásságra és áldozatkész-ségre, és emléke örökké éljen hervadatlanul kebleink-ben!” — Az áldomás befejezte után zajos éljenzés hangzott fel és sora járt a Széchenyi-serleg.

A pesti evang. lelkeszés választása. E hó 18-ikán töltötték be a pesti evang. egyházban a magyar lel-kési állást, mely Györfi Vilmos halálával üresedett meg. A pályázók közül Farbaky József nyiregyszázi lelkes — hívei ragaszkodása következtében — visz-szalépett. Jelöltek voltak: Horváth Sándor zala-egyházmegyei főesperes, kővágó-eörsi lelkes, és Korbély Géza pesti segédlelkész. Megválasztottat Horváth Sándor 342 szavazattal; Korbély 36 szava-zatot nyert.

* Faragó Ödön hazánkia Shanghaiból mult év de-cember 6-áról levelet irt édes atyjához, melyben a következőkről értesíti:

„Két hónapi szabadságom idejének immár végére járván. Japánból visszatérek Tamsuiba. Felette kel-le-mes hónapot töltöttem Japán bensejében, hova a romlott jellegű európai civilizáció még el nem ha-tolván, ott még fel lehet találni azt a kedves japáni szeretetreméltóságot, a melynek helyét az európai durvaság látszik rohamosan pótolni. Ide érkeztem-kor az a hír lepett meg, hogy a kínai kormány ré-széről nagyszerű kitüntetés tárgya lettem a mult francia-kínai háboru idején tett szolgálataim elis-merése fejében. Ugyanis fel vagyok díszítve a kínai császári kettős sárkány-rend harmadosztályának elsőrendű csillagával; ezenkívül részemre császári rendelettel a polgári rendfokozat harmadosztályú méltósága adományozottat. E kitüntetések úgy szólna mint katona tűzben nyertem! — A sárkányrendnek van öt osztálya, ezek közül a három első három-három alosztályra oszlik. Az első két kapják koronás fők, her-czegek; a másodikok követek, miniszterek; a harmadi-ikat főkonzulok; a negyediket polgári és katonai méltósá-gok; a ötödiket magános úri egyének. — Egész-ségem jó, s reményem az is marad, a mig a még hátralévő három évrnek nyakára hálok.”

A párisi osztrák-magyar segély-egylet február 15-ikén gróf Hoyos nagykövetség védnöksége alatt rendkívül fényes hangversenyt rendezett, felhasználván gróf Zichy Géza Párisban létét, ki abban a legnagyobb sikerrel játszott több darabot. Részt vettek a hangversenyben Bilbaut-Vauchelet asszony, Faure Coquelin és Nicot urak. Faure a „Kittették a holttestet” és a „Jegenyefa tetejében” kezdetű magyar népdalokat énekelte francia szöveggel Bertha Sándor átiratában, ki maga kísérté zongorán a nagy francia énekest. A jegyek mind el voltak adva, úgy hogy a tiszta jövedelem a 15,000 frankot túlhaladta, hozzászámítván a fölülfizetéseket is, ezek között a Wagner Sándor hazánkfiát: két székért 500 frank, a báró Hirschét: hat székért 1000 frank, stb. Szóval az ideai párisi hangverseny-évad itt érte el fény-pontját.

II. Rákóczi Ferencz egy párisi színpadon. A mult héten a Bouffes Parisensban operettet adtak elő, melynek fő alakja Rákóczi, a magyar szabadság-hős, a kit azonban Rákóczi Ernőnek hívnak. Az ope-rette szövegét Armand Liorat és Albert Fonteny írták. zenéjét Francis Chassaigne. A „Figaro” azt mondja, hogy a szövegírók terve, midőn a nagy ma-gyar szabadsághősből, ki véres csatákat vívott népe függetlenségeért, akartak operetthőst faragni, nem volt merészebb, mint Mascaille marquis terve, a ki Franciaország történetét madrigallokba akarta fog-lalni.

Az operette Rákócziának nincs más dolga, mint hogy Nadgy (Nagy) kisasszony, egy áva leány után futkosson, kit örökre fogadott az osztrák császár és hercegnőnek nevezett ki. A császár a kisasszonyt egy fiatal főúrhoz, Rosenberghöz erölteti nőül. De Nadgy ép oly kevéssé szereti Rosenberget, mint Rosenberget őt. Nadgy Rákócziába szerelmes. A császár-nak azonban engedelmekdni kell. Megegyeznek tehát abban, hogy színes házasságot kötnek. De Rosenberg, mint az operettkben történni szokott, szerelmes lesz az egy napra elvett Nadgyba s nem akar válni. Ekkor kiűl, hogy Nadgy kisasszony nem egyéb mint Tekéli, az utolsó magyar király leánya. (II) Rákócziában felbuzog a hazafiság is elfojja Rosenberget s Nadgyval együtt megszökik Magyarországra. Itt nagy hadsereg s lelkes nép várja. Elfoglalja Pest-tet, a nép felismeri Nadgyban Tekéli leányát, kiki-áltja Rákóczi királynak, feleségét királynénak a kik

J. C. Schmidt, Kaiserl. Königl. Hoflieferant.

Telegramm - Adresse:
„Blumenschmidt“.

Erfurt, Deutschland versendet seinen 2650

Führer und Rathgeber für jeden Blumenfreund franco u. gratis.

Verszegénység, ideggyengeség, sápkór, gyomorbajok ellen, nehéz betegségből, gyermekágyból üdülőknek s fejlődő gyenge gyermekeknek.

OSSIAN HENRY

a párisi orvosi akadémia tagja és a párisi egyetem tanára,

2596

CHINA-VAS-BORA

(Vin de quinquina ferrugineux).

Fehérforrás, vízkór, görvél, aszkór, koral kimerültség, magtalanság, rendellenes hórszám, vérforrás, fejfájás stb. ellen a legbizt. gyógyszer.

Egy palack ára használati utasítással 2 frt 50 kr.

Ezen szer bámulatos hatása gombaként szaporítja az utazásokat, miért is a nagy közönség saját érdekében felkérte, hogy csak **Ossian Henry-féle china-vas-bor** vásároljon. — Kapható **Török József** gyógyszer. Budapesten, király-utca 12.

Singerstr. 15.

PSERHOFER J.-féle gyógyszerár, Bécében.

Vértisztító labdacok ezelőtt egyetemes labdacok neve alatt, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben a labdacok csodás hatásukat észszeresen be nem bizonyították volna. A legmagasabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmazott, ezen labdacok számtalanszor és a legrovidabb idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacsral 21 kr., 1 tenger 6 doboz 1 frt 5 kr. bérmentelen utánvétel mellett küldéssel 1 frt 10 kr. (1 tengerrel kevesebb nem küldetik). Számtalan levél érkezett, melyek intőzők a labdacokért, melyek a legkülönfélébb és legsúlyosabb betegségekben egészséggel helyreállítását köszönik. 2515

A ki csak egyszer kísérletet tett velük, tovább ajánlja.

A sok köszönet-íratból köztünk néhányat:
Leogang, 1883 május 13. Tisztelt uram! Pülsai valóban csodálatos, nem olyanok, mint sok oly más földesért szer, hanem minden bajban lehetőséget segítenek. A huszár megrendelt pülsaiából a legelső bérmentelen utánvétel között osztottam el, és mindnyájukon segítettek: k. ros egynék, különözö bajokkal és hibákkal álltak, ha nem is teljes egészséggel, de jelentékeny javulást nyertek, a azokat tovább használni szándékoznak. Kérem tehát nekem utoljára el csomagot küldeni. Tölem és mindazoktól, kik szerencsések voltak, pülsai által egészséget visszaszerelhetni, legforróbb köszönettel.
Dentinger Márton.

Bécs-Szentgyörgy, 1882 febr. 16. T. uram! Nem felejtetem ki eléggé benső köszönetemet, pülsaiért, midőn Isten segélyével nem, ki már évek óta miserőben szenvedett, a vértisztító pülsai által abból kigyógyított, s a habár még most is szed még azokat, egészsége már annyira helyre van állva, hogy fiatal frisséggel minden munkáját végezheti. E köszönet-íratomat valamennyi szenvedő érdekében kérem felhasználni, s kérem egyúttal, küldjön 2 csomag pülsai és 2 darab china szappant. Kiv. tisztelettel leköszöntette **Novak György**, főkerész.

Tekintetes úr! Előre bocsátva azt, miszerint valószínűleg valamennyi gyógyszeres használati útmutatót bír az ön **híres fagybalsamával**, mely családomban több idült fagydagok gyorsan véget vetett, dacára valamennyi ugynevezett egyetemes szer iránti bizalmatlanságomnak, elhatároztam magamat az ön vértisztító labdacokhoz folyamodni, hogy ezen apró golyócskák segítségével megostromoljam sok évi aranyeres bántalmamat. Egyáltalában nem resem önnök bevallani, miszerint régi bajom 4 heti használat után, egész tökéletesen megszűnt, s én ezen labdacokat ismerőseim körében a leggyömböbben ajánlom. Az ellen nincs semmi ellenvetésem, ha ön ezen soraimat, jöllehet névalírás nélkül nyilvánosság elé önti bocsátani. Mély t. Bécs, 1881 febr. 20. **C. v. T.**

Fagybalsam. Pscherhofer J.-től. Sok év óta itált sebre mint legbiztosabb szer elismervé. 1 köcsöggel 40 kr.

Élet-esszencia (prágai csöppek); megrendelt gyomor, rossz emésztés és mindennemű áltesti bántalom ellen kitűnő házi szer. 1 üveggel 20 kr.

Keskeny-útfűszörp. Általános ismert jeles házi szer, hurutos rekedtség, görcsös köhögés, stb. ellen. Egy palackkal 50 kr.

Amerikai közsvény-kenőcs. leg. szer közsvényes és csúszos baj ellen. 1 frt 20 kr.

Mindennemű hasonlevényi gyógyszer folyton készletben. Az itt felsorolt készítményeken kívül még a birodalom valamennyi lapban hirdett bel- és külföldi gyógyszer-kiutalásosság készletben van, u. m.

Chinai tolette-szappan. 1 db. 70 kr.
Por a lábzsádás ellen. 1 doboz 50 kr.

Pâte pectorale Georgé-től, a legjelesebb és legkellemesebb szer egyike, elnyálkásodás, köhögés, rekedtség, hurut ellen. 1 doboz 50 kr.

Alpesi növény-likör Bernhárd O. V.-től 1 palackkal 2.60, 4 palackkal 1.40.
Szem-esszencia dr. Romershausen-től, 1 palackkal 2.50, 4 palackkal 1.50.

Közsvényfolyadék Kwizdától 1 p. 1 frt. stb. s minden netán a raktáron nem levő cikkek kívánatra pont, és olcsón beszerelhetnek. Szállítás postán 5 frton aluli tételeknél csak az összegnek postaköltségét utalványval való előzetes beküldése mellett; nagyobb összegek 10 frt utánvétel mellett is.

A főnebbi különlegesség legtöbbje kapható Budapesten is, **Török József** gyógyszerárban.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartományok számára **Szelinski György** cs. kir. egyet. könyvtárnál Bécsben I. Stefansplatz 6.

AZ

OLCSÓ KÖNYVTÁR

legújabb megjelent füzetek.

Szerkeszti: **GYULAI PÁL,**

197. füzet. **Gervinus G. G.** Bevezetése tizenkétoldozdik század történetébe. Németből ford. Rózságyi Antal. Füze 50 kr.

198. **Olasz költők.** Fordította Radó Antal. Füze 50 kr.

199. **M. Tullius Cicero. Laelius a barátságról.** Latinból fordít. Némethy Géza. Füze 20 kr.

200. **Gothe. Berlichingeni Gottfried a vaskozu** dramatizált története. Németből fordította Balla Mihály. Füze 50 kr.

201. **Pellico Sylvio. Börtönelm.** Olaszból fordította Erdélyi Károly. Füze 50 kr.

202. **Taine Hippolit Adolf. Az olasz művészet bölcselése.** Francziából fordít. Kádár Béla. Füze 20 kr.

203. **Hosval Selymes Péter. Az híres neves Tholdi Miklósnak jeles cselekedetéről és bajnokaságáról való historia.** Bevezette és jegyzeteket kísért Szilágyi Áron. Füze 20 kr.

204. **Gregorovius Ferdinand. A pápák síremlékei.** Németből ford. Hegedűs István. Füze 20 kr.

Radein fürdő savanyúvíz-forrás legértelmesebb szikeny-savanyúvíz. Garod kísérletet bebizonyították, hogy a Radein savanyúvíz különleges gyógyszer. Kétféle: kőszénnyel, epével és vaskóval, arannyal, gőrvéllyel, golyóval, sárgával, gyomorbajoknál és egyéb ártalmakban használatos. Olcsó fürdők, lakások, vendéglő.

Raktárak Budapesten: Edesutya, Mattoni és Wille.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartományok számára **Szelinski György** cs. kir. egyet. könyvtárnál Bécsben I. Bezirk, Stefansplatz No. 6.

PÁLFFY ALBERT.

ANYA ÉS GRÓFNÉ

REGÉNY.

Ara füze 2 frt. Vászonskötésben 2 frt 40.

Valamennyi külföldi szerkeztől előnybe helyezendők, a magyar közönségnél különben a külföldi labdacgyárosok óriási reklámja dacára már a legjobb hírnevnek és fokozatos elterjedésnek örvendő, százezer esetben tíz éven át legjobban megkísérlett és több éven át a bel- és külföldön nyert tapasztalatok nyomán, csakis növény-kivonatokból összeállított

kárpáti egészségi labdacok

melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nemcsak szorolva, hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorbaj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóház, aranyér, bőrküldések és sárgaság ellen. Pótolja a keserű vizeket, melyek vizenyős ürített eszközöknek.

Egy skatulya ára 21 kr; egy tenger 6 skatulyával 1 frt 5 kr.

Raktárak: Budapesten: Pataky Károly gyógyszerésznél, az új épülettel szemben; Pozsonyban: Pláztory Bódog gyógyszer; Debreczenben: Mihálovits István gyógyszer; Kecskeméten: Molnár János gyógyszer; Szegeden: Kovács Albert gyógyszer; Temesvárt: Tárcay István gyógyszer.

Brünni kelmék 2662. elegans tavaszi öltözék 3.20 méter, azaz 4 becsü kivevő szelvényekkel 4 frt 80 kr.-ért igen jó 7 frt 40 kr.-ért legújabb 10 frt 50 kr.-ért legújabb

valódi gyapjuszövet szállít az egész ország vételére mellett a hitelre lárdnak ismét

Siegel-Imb Tuchfabriks-Kieder

BRÜNNER

Nyilatkozat: A cég, hálá szelvényekkel vevő részéről nagy hála örvén. Ezt bizonyítja, Siegel-Imhof cég mindegyik megrendelésénél a vés pénzért valóban a legvesztet szelvényeket

De miután szelvényeket garázálkodnak, a cég ezek ellenében a cég mintákat ingyen és bérmentesen

Tüdőbaj aszkór, stb. gyógyítás

Olyan szer, mely a tüdőnek bizonyított, alig ajánlatik. — Tudomány T. 2847 alatt Moser R. hoz, Lipsche intézendő

Egy beteg- és gyermek-ápolás

hiányzik a

BITTNER-PA

Conifera-Spir

Kapható a gyógyszerárak

azonban világosan Bittner

Conifera-Spir és **Conifera-Spir**

szabadék. porlások 2015

Fő letét: Bittner Gyula gyógyszerár

Budapesten: Állás-utca 28. BUDAPEST: Török József gyógyszerár, király-utca

9-1K SZÁM. 1886.

BUDAPEST, FEBRUÁR 28.

XXXIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 tétele ... 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt 1 tétele ... 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 tétele ... 3 *

Külföldi előfizetőknek a postai költség megfizetését viteldi is csatolandó.

EGY ÉRDEKES MAGYAR EREKLYE.

DALMACZIA földje gazdag magyar vonatkozású műtörténelmi emlékekben; a római és őskeresztény korszakok kivül a magyar és velenzei uralom is becses nyomokat hagyott itt hátra. Különösen hazánk századokon keresztül politikai összefüggésben állva Dalmáciával, nemcsak a nép mondái, de a műemlékek is át meg át vannak szöve nemzeti hagyományainktól.

Ebből a szempontból érdekel bennünket is egy új mű, mely Dalmácia középkori műemlékeiről nemrég jelent meg Eitelbergertől, számos képpel díszítve s ezek között azzal is, melynek másolatát az „Archaeologiai Értesítő” című jeles szaklapunk legújabb füzeté után itt bemutatjuk.

Ránk nézve Zára történeti szempontból különben is fontos; többek között történetünk egy

szomorú lapja fűződik hozzá: Zsigmond király alatt ugyanis, midőn a horvát lázadók Erzsebet anyakirálynét 1387. január első felében leányának, Máriának szemé láttára Novigrádban megfojtatták, egy hónap mulva, nagy titokban, a zárai szent Chrysogonus templomban temették el teteit, ugyanoda, hol a szent Simeon ereklyetartó szekrénye van, az a szép műemlék, melyről itt szólnunk.

Midőn szent Simeon ünnepének hete van, október hó elején, a templom, hol ez ereklye 1632 óta áll, számtalan idegennel telik meg, kik Dalmácia legtavolabbi vidékeiről száradnak ide Zarába az alkalomra. Szent Simeon próféta történetét az új testamentomban Lukács evangélista beszéli el. (2. Rész. 22—36. vers.) E szerint, midőn Mózes törvényei szerint Krisztust születése utáni tizennegyednapon bevinnék be-

mutatni a templomba, Simeon, egy istenfélő férfiú odajött, kinek az úr által megígértetett vala, hogy nem hal meg, valámig nem látandja a Megváltót. Kezébe vette tehát örvendezve a kisdedet, miközben hálaadólag mondá: „Uram bocsásd el a te vén szolgádat, mert szemeim immáron látták az Idvezítőt.”

A keresztény symbolikában szembe állítják őt Mózesrel, ki meghalt, mielőtt az ígért földet megláthatta volna, s a régi papság képviselőjének tekintik őt, szemben az új egyházal.

Az ereklyetartó szekrény maga, mely az egész monarkhiában legnagyobb, vert ezüstből van, sarkophagszerű s egy négy oldalú részéből s a fedélből áll, különben pedig öt részre osztható; és pedig az első és hátulsó részre, a két keskeny oldalra és belsejére.

Az első rész három mezőre oszlik a szekrény

SENT SIMEON EREKLYETARTÓ SEKRÉNYE ZÁRÁBAN.